

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OP

JAWNE

AON wewn. 4707/95

Egz. nr

Płk dr hab. Wojciech MICHALAK

DZIAŁANIA BOJOWE KORPUSU LOTNICZEGO

CZEŚĆ III

**UŻYCIE KORPUSU LOTNICZEGO W POWIETRZNEJ
OPERACJI ZACZEPNEJ I W PRZECIWNATARCIU**

55514

WARSZAWA

1995

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OBRONY POWIETRZNEJ

AON wewn. 4707/95

JAWNE

Egz. nr . . . 13

Płk dr hab. Wojciech MICHALAK

DZIAŁANIA BOJOWE KORPUSU LOTNICZEGO

Część III

UŻYCIE KORPUSU LOTNICZEGO W POWIETRZNEJ OPERACJI
ZACZEPNEJ I W PRZECIWNATARCIU

Wojciech Michalak
4. 11. 2002r.

Spis treści

WSTĘP	5
1. DZIAŁANIA BOJOWE KORPUSU LOTNICZEGO W POWIETRZNEJ OPERACJI ZACZEPNEJ	7
1.1. Istota powietrznej operacji zaczepnej	11
1.2. Cele działań i zadania korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej	16
1.3. Warunki działań korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej ...	19
1.4. Możliwości operacyjne (bojowe) korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej	21
1.5. Zasady użycia korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej	23
1.6. Właściwości przygotowania i prowadzenia działań przez korpus lotniczy w powietrznej operacji zaczepnej	29
2. DZIAŁANIA BOJOWE KORPUSU LOTNICZEGO W PRZECIWNATARCIU	35
2.1. Cele działań i zadania korpusu lotniczego w przeciwnatarciu	35
2.2. Warunki działań korpusu lotniczego w przeciwnatarciu	42
2.3. Możliwości operacyjne (bojowe) korpusu lotniczego w przeciwnatarciu ...	44
2.4. Zasady użycia korpusu lotniczego w przeciwnatarciu	48
2.5. Właściwości przygotowania i prowadzenia działań przez korpus lotniczy w przeciwnatarciu	66
ZAKOŃCZENIE	79

Wstęp

W myśl założeń strategii obronnej RP musimy być stale przygotowani do przeciwstawienia się potencjalnym zagrożeniom wojennym, których w dającej się przewidzieć przyszłości wykluczyć nie można.

Oprócz zagrożeń lokalnych, ograniczonych co do skali rozmachu i charakteru działań, oraz konfliktu zbrojnego prowadzonego w oddaleniu od granic Polski, w którym uczestniczylibyśmy w ramach sił międzynarodowych, najgroźniejsza dla zachowania naszej niepodległości może być wojna, angażująca totalnie cały naród i jego potencjał obronny.

W wojnie takiej, prowadzonej na dużą skalę, siły zbrojne powinny przeprowadzić strategiczną kampanię obejmującą powietrzną, lądową i morską operację obronną oraz działania nieregularne sił operacyjnych i wojsk obrony terytorialnej. Działania zbrojne muszą być przy tym bezpośrednio sprzężone z powszechnym oporem całej społeczności przebywającej na terytorium okupowanym przez przeciwnika.

Należy jednak przewidywać, że operacjami obronnymi nie zdoła się pokonać przeciwnika i doprowadzić do korzystnego dla nas rozejmu pokojowego. Dlatego w teorii i praktyce wojsk trzeba uwzględniać także prowadzenie operacji zaczepnych (w ramach obrony strategicznej) w celu rozbicia zgrupowań inwazyjnych i odzyskania utraconego terytorium. Stąd też niniejsza część podręcznika poświęcona jest udziałowi korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej i w przeciwnatarciu.

Podstawowa trudność w opracowaniu tej problematyki wynikała z faktu, że od czasu uzyskania samodzielności militarnej przez Polskę, operacje zaczepne nie były przedmiotem pogłębionych badań teoretycznych i ćwiczeń szczebla strategicznego. Nie zapadły także ostateczne decyzje dotyczące składu Sił Powietrznych, ich działań w kampanii strategicznej, dowodzenia i innych ustaleń związanych z udziałem lotnictwa w wojnie prowadzonej w obronie suwerenności RP.

Takie uwarunkowania spowodowały, że zawarte w podręczniku propozycje, koncepcje i konkretne rozwiązania wynikają z obecnych przemyśleń dotyczących

użycia korpusu lotniczego w operacjach zaczepnych. Mogą one ulec niewielkim korektom w razie zorganizowania Dowództwa Wojsk Lądowych, Inspektoratu Sił Powietrznych, czy też zmian w składzie bojowym korpusu lotniczego. Zasadnicze treści ujęte w niniejszej części podręcznika nie powinny jednak ulec poważniejszej dezaktualizacji. Są one bowiem syntezą poglądów i rozwiązań praktycznych, stosowanych w innych armiach, które zostały adaptowane dla potrzeb naszego lotnictwa. Wynikają one także z prawdopodobnych koncepcji prowadzenia powietrznej operacji zaczepnej i przeciwnatarcia przez Siły Zbrojne RP.

Prezentowane w podręczniku treści mogą natomiast być poddane dość istotnym przewartościowaniom szczegółowym w razie włączenia Polski do koalicyjnego systemu obronnego (np. NATO). Wtedy bowiem trzeba uwzględniać rozwiązania dotyczące dowodzenia, planowania, zabezpieczenia i inne, które obowiązują w układzie sojuszniczym. Informacje aktualizujące użycie korpusu lotniczego w operacjach zaczepnych byłyby wówczas uzupełniane w odpowiednich aneksach.

Podręcznik jest przeznaczony dla studentów ostatniego roku studiów Akademii Obrony Narodowej oraz dla słuchaczy studiów podyplomowych i doktoranckich. Może być również wykorzystany przez oficerów zainteresowanych dowództw związków operacyjnych sił powietrznych i wojsk lądowych.

1. Działania bojowe korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej

Obronny charakter naszej doktryny zakłada m.in., że Siły Zbrojne RP nigdy nie rozpoczną działań wojennych przeciwko innemu państwu. Przystąpią natomiast do obrony suwerenności kraju, jeśli Polska stanie się obiektem agresji militarnej.

Takie założenia doktrynalne wskazują, że w razie wojny na szeroką skalę pierwszymi (początkowymi) operacjami prowadzonymi przez Siły Zbrojne RP będą powietrzne, lądowe i morskie operacje obronne. Najbardziej zdecydowanym ich celem będzie zmniejszenie przewagi przeciwnika w siłach i środkach, pobicie jego zasadniczych zgrupowań uderzeniowych i wreszcie - w wyniku wykonania zdecydowanego zwrotu zaczepnego (przeciwuderzenia strategicznego) - wyparcie wojsk agresora poza terytorium RP. Nie można jednak wykluczyć, że celem przeciwuderzenia strategicznego (rozumianego jako etap lądowej operacji obronnej) będzie pobicie zasadniczego zgrupowania uderzeniowego przeciwnika i odzyskanie części utraconego terytorium, a tym samym stworzenie warunków do przeprowadzenia operacji zaczepnej (przeciwnatarcia). Celem tej ostatniej operacji będzie wówczas ostateczne rozbicie wojsk przeciwnika, odzyskanie utraconego terenu i wyparcie jego wojsk poza terytorium naszego kraju. Niekiedy przeciwuderzenie strategiczne może się przekształcić (rozwinąć) w przeciwnatarcie lub też będzie realizowane w zupełnie innym celu. Można byłoby przytaczać jeszcze wiele innych celów i wariantów prowadzenia przeciwuderzenia strategicznego i przeciwnatarcia. W niniejszym podręczniku chodzi jednak o wskazanie sytuacji strategicznej, w której zajdzie potrzeba prowadzenia intensywnej walki o wywalczenie przewagi (panowania) w powietrzu.

Trzeba bowiem z całą mocą podkreślić, że w czasie prowadzenia operacji obronnych przez nasze siły zbrojne (czyli w okresie prowadzenia operacji zaczepnych przez przeciwnika) musimy oczekiwać, że panowanie (przewaga) w powietrzu będzie należało do agresora. Osłabienie tego panowania (przewagi), uchwycenie inicjatywy w powietrzu i wreszcie wywalczenie przewagi (panowania) przez nasze siły zbrojne

jest zaś jedną z podstawowych przesłanek do tworzenia dogodnych warunków w celu pomyślnego wykonania zwrotu zaczepnego (przeciwuderzenia, przeciwnatarcia) i wyparcia wojsk przeciwnika z terytorium RP.

Walkę o zmniejszenie stopnia panowania (przewagi) przeciwnika w powietrzu nasze siły zbrojne będą prowadziły z różną intensywnością przez cały czas trwania operacji obronnych ¹. Jeśli w wyniku tych działań zdołają one zdecydowanie osłabić panowanie (przewagę) przeciwnika i doprowadzić do względnej równowagi w przestrzeni powietrznej, to wówczas mogą zaistnieć okoliczności, w których **nie będzie istniała potrzeba przeprowadzenia powietrznej operacji zaczepnej**. Mogą bowiem w takiej sytuacji operacyjnej osiągnąć przewagę (panowanie) w powietrzu w wyniku kilku (dwóch-trzech) niespodziewanych uderzeń lotnictwa i rakiet na lotnictwo przeciwnika na lotniskach, jego system OP i OPL wojsk. Niezbędne będzie wtedy także zintensyfikowanie działań i zwiększenie skuteczności funkcjonowania własnego systemu OP i OPL w zakresie niszczenia lotnictwa przeciwnika wykonującego naloty (uderzenia) na ugrupowanie naszych wojsk.

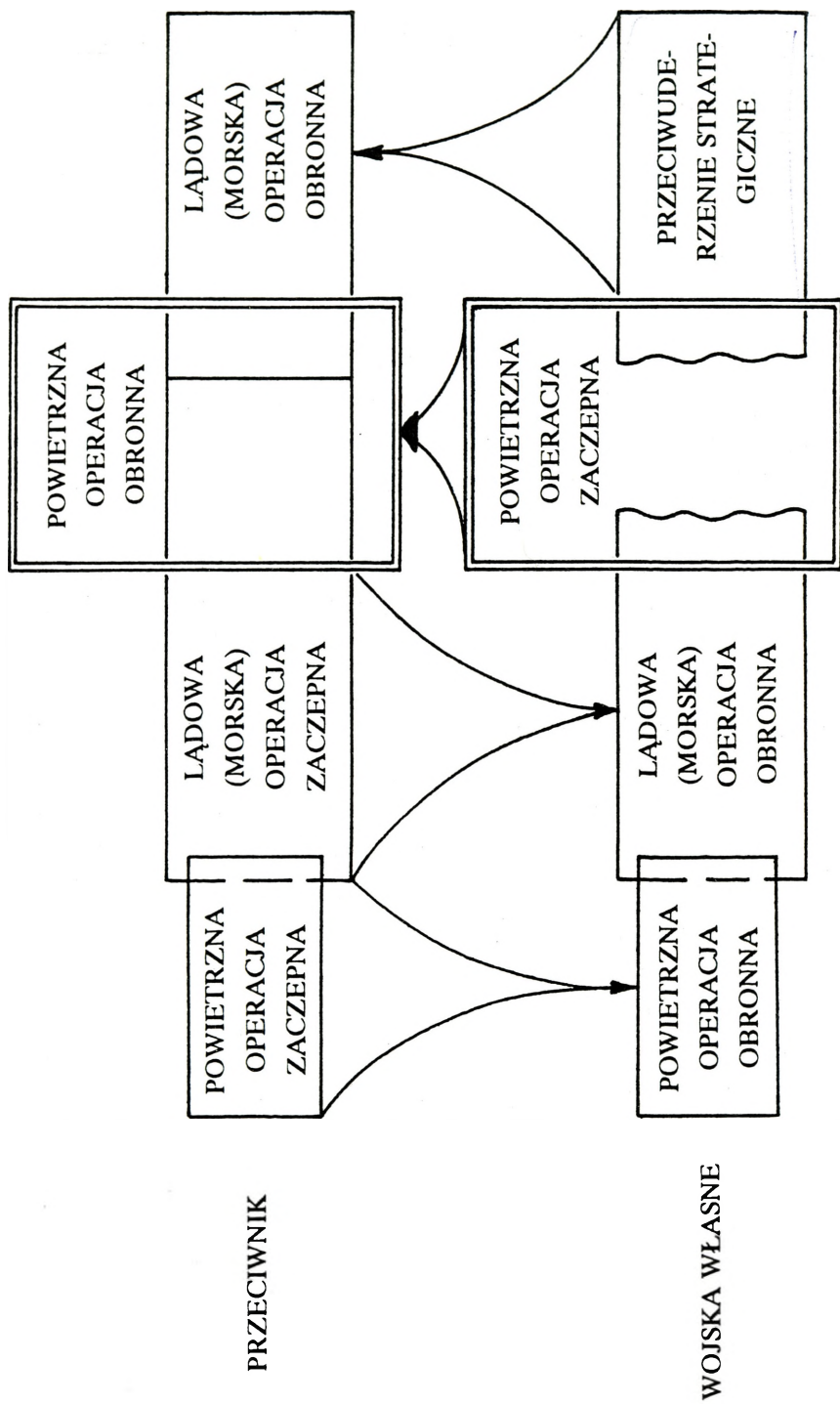
Taka sytuacja, zwłaszcza w razie walki z przeciwnikiem znacznie silniejszym, będzie jednak raczej niemożliwa. Z reguły inicjatywę i **przewagę w powietrzu będzie można osiągnąć tylko w wyniku skutecznie przeprowadzonej powietrznej operacji zaczepnej**.

W konkluzji należy podkreślić, że nasze siły zbrojne mogą prowadzić powietrzną operację zaczepną w toku prowadzenia kampanii strategicznej, **jako kolejną operację ² poprzedzającą przejście wojsk do działań zaczepnych** (przeciwuderzenia strategicznego, przeciwnatarcia). Możliwe warianty usytuowania powietrznej operacji zaczepnej w układzie obronnej kampanii strategicznej Sił Zbrojnych RP zostały zobrazowane na rys. 1 i 2.

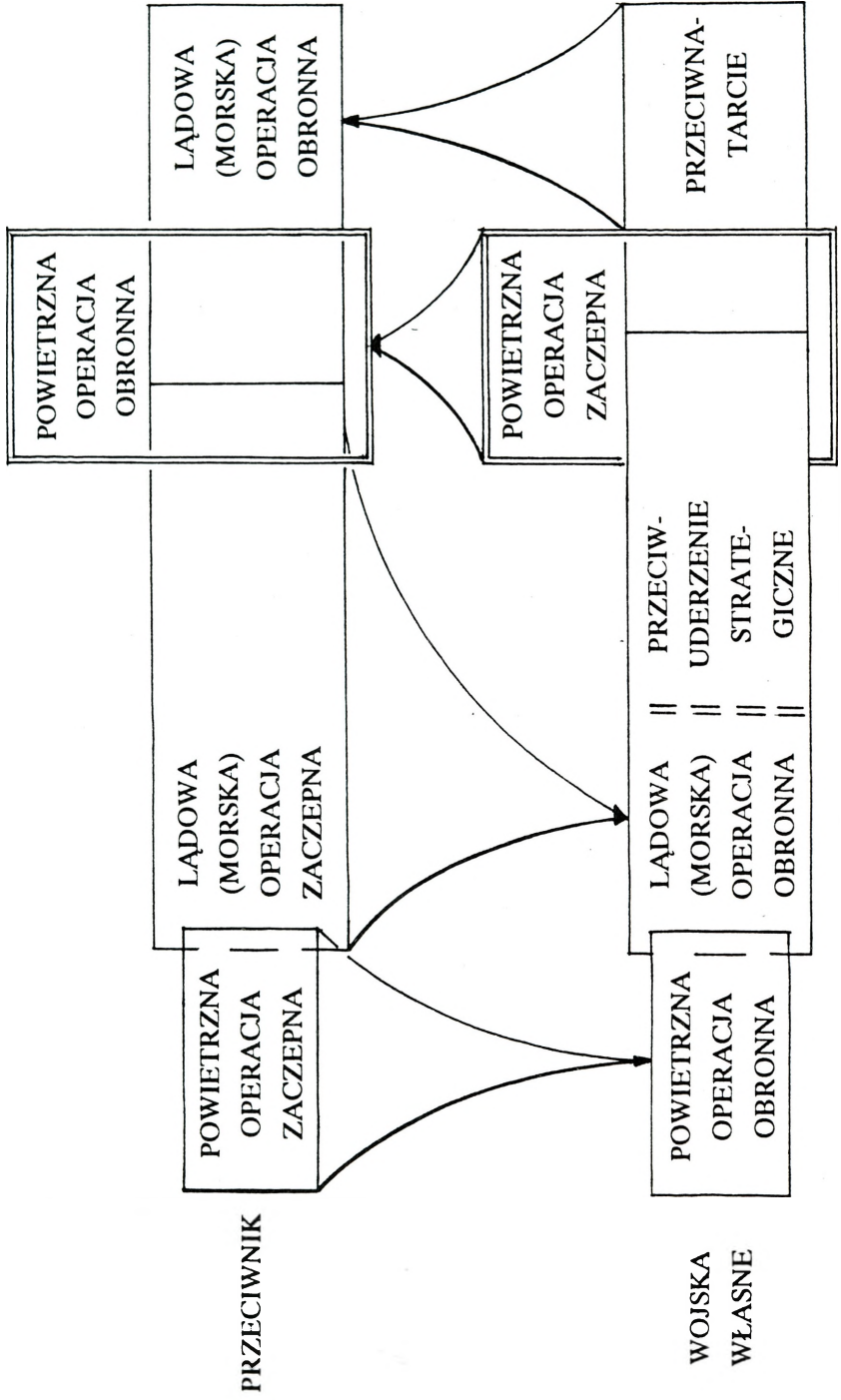
Prowadzenie operacji w tym okresie sprawi, że będzie ona miała specyficzny przebieg. Wezmą w niej bowiem udział już znacznie wyczerpane (osłabione) wojska, realizujące równocześnie działania w innych toczonych w tym samym czasie operacjach, jak np. w lądowej i morskiej operacji obronnej lub w końcowym okresie tych

¹ Początkowo, szczególnie intensywnie w powietrznej operacji obronnej, a następnie w czasie prowadzenia lądowej i morskiej operacji obronnej.

² Po zakończeniu powietrznej operacji obronnej oraz w czasie prowadzenia morskiej operacji obronnej i w końcowym okresie trwania lądowej operacji obronnej (przed przeciwuderzeniem strategicznym) lub po zakończeniu tej operacji (w końcowym okresie przeciwuderzenia, tuż przed przeciwnatarciem).

Rys. 1. Przebieg kampanii strategicznej Sił Zbrojnych RP (wariant)

Rys. 2. Przebieg kampanii strategicznej Sił Zbrojnych RP (wariant)

dwoch operacji i w początkowym okresie przeciwnatarcia. Takie, a także jeszcze inne uwarunkowania muszą być uwzględnione zarówno w teorii prowadzenia powietrznej operacji zaczepnej, jak i w zagadnieniach dotyczących udziału korpusu lotniczego w tej operacji.

Problematyka ta będzie rozwinięta w dalszej części niniejszego podręcznika.

1.1. Istota powietrznej operacji zaczepnej

Powietrzna operacja zaczepna może stanowić integralną część strategicznej operacji obronnej. Sytuacja taka wystąpi, jeśli będzie ona prowadzona przed przeciwdzierzeniem strategicznym, które zakończy kampanię obronną Sił Zbrojnych RP (rys. 1).

Powietrzna operacja zaczepna może być także częścią strategicznej operacji zaczepnej, prowadzonej w ramach obrony niepodległości Polski. Będzie to miało miejsce w sytuacji, gdy poprzedzi ona przeciwnatarcie, którego celem będzie wyparcie wojsk przeciwnika z terytorium naszego kraju i zakończenie obrony suwerenności RP (rys.2).

Istotą powietrznej operacji zaczepnej jest dokonanie (w krótkim czasie) zmiany stosunku sił powietrznych (na naszą korzyść), uzyskanie swobody działań własnego lotnictwa oraz stworzenie dla wojsk lądowych i marynarki wojennej warunków do prowadzenia operacji zaczepnych (przeciwdzierzenia strategicznego, przeciwnatarcia).

Celem powietrznej operacji zaczepnej jest wywalczenie przewagi ogólnej lub panowania w powietrzu.

Ogólną przewagę w powietrzu, zwaną także w dotychczasowej terminologii panowaniem operacyjnym, będzie można uzyskać w razie konfliktu zbrojnego prowadzonego z przeciwnikiem silniejszym. Z uwagi na duży potencjał lotniczy i przeciwlotniczy przeciwnika dążyć trzeba do pobicia części jego lotnictwa i OP oraz ukształtowania takiej sytuacji powietrznej na kierunku wykonania przeciwdzierzenia strategicznego (przeciwnatarcia), w której własne lotnictwo i wojska lądowe (marynarka wojenna) będą mogły skutecznie realizować postawione zadania operacyjne (strategiczne) **na rozstrzygającym o powodzeniu kierunku.**

Panowanie w powietrzu, rozumiane jako najwyższy stopień przewagi w powietrzu lub traktowane w dotychczasowej terminologii jako panowanie strategiczne³, będzie można osiągnąć wyłącznie w czasie prowadzenia konfliktu zbrojnego ze słabszym przeciwnikiem, mającym stosunkowo niewielki skład bojowy lotnictwa i obrony powietrznej i to już poważnie rozbity w poprzednich operacjach realizowanych w ramach kampanii obronnej Sił Zbrojnych RP. W takiej sytuacji można dążyć do pełnego przechwycenia inicjatywy i narzucania własnej woli przeciwnikowi, czyli uzyskania takiego stopnia dominacji w powietrzu, który pozwoli lotnictwu, wojskom lądowym i marynarce wojennej na wykonywanie zadań w całym obszarze działań bojowych, bez silnego przeciwdziałania lotnictwa i obrony powietrznej przeciwnika.

Powietrzna operacja zaczepna obejmuje uzgodnione i zorganizowane **działania zaczepno-obronne sił powietrznych, wojsk lądowych i marynarki wojennej**, ukierunkowane na rozbitcie zgrupowań lotniczych i przeciwlotniczych przeciwnika. Ponieważ w operacji tej uczestniczą wszystkie rodzaje sił zbrojnych i większość rodzajów wojsk, to ich działania bojowe są **prowadzone pod dowództwem Naczelnego Wodza, według jednolitego zamiaru i planu** dla osiągnięcia zakładanych celów o charakterze operacyjno-strategicznym.

Cel powietrznej operacji zaczepnej oraz zadania dla rodzajów sił zbrojnych (wojsk) określa Naczelny Wódz, stosownie do sytuacji powietrznej i planowanego dalszego przebiegu kampanii strategicznej. Zależą one także od sytuacji na lądzie i morzu, będącej wynikiem dotychczasowego przebiegu obrony strategicznej.

Trzeba zaznaczyć, że zakres zadań rodzajów sił zbrojnych i wojsk w powietrznej operacji zaczepnej będzie różny. Wpływać na to będzie m.in. konieczność równoczesnego udziału wojsk w innych operacjach, które będą toczone w tym samym okresie kampanii strategicznej (np. w końcowych etapach lądowej i morskiej operacji obronnej oraz w początkowych fazach przeciwuderzenia strategicznego lub przeciwnatarcia). Podkreślić jednak wypada ścisłą **współzależność zadań** realizowanych w powietrznej operacji zaczepnej z przebiegiem działań w operacji lądowej i morskiej, tzn. szerszy zakres zadań wojsk w operacji powietrznej sprzyja uchwyceniu inicjatywy i przewagi (panowania) w powietrzu, a to oznacza większe prawdopodobieństwo pobicia przeciwnika lądowego i morskiego.

³ Panowanie w skali strategicznej należy tutaj odnosić do obszaru zainteresowania państwa średniego lub małego, czyli do rejonu toczonych działań bojowych i obszarów do nich przylegających; nie zaś do panowania w powietrzu na TDW lub jeszcze większych obszarach.

Mając na uwadze powyższe zależności, celowo jest dążyć, aby działania bojowe rodzajów sił zbrojnych (wojsk) w powietrznej operacji zaczepnej przede wszystkim obejmowały:

Wojska lądowe siłami i środkami OPL wojsk powinny niszczyć w powietrzu nalatujące lotnictwo przeciwnika, a ponadto:

- artylerią obezwładniać baterie artylerii i rakiet przeciwlotniczych, pododdziały bezpilotowych aparatów latających oraz radiolokacyjne posterunki wykrywania i naprowadzania, rozmieszczone na głębokości do 15-20 km od przedniego skraju;

- uderzeniami rakiet niszczyć obiekty takie same jak artyleria, a ponadto obezwładniać lotnictwo wojsk lądowych na lądowiskach i lotnictwo taktyczne na wysuniętych lotniskach;

- grupami specjalnymi, desantami i pododdziałami wojsk powietrzno-szturmowych zwalczać podobne cele, a ponadto bazy logistyczne lotnictwa oraz system dowodzenia lotnictwem i OP (OPL) przeciwnika;

- środkami rozpoznania i WRE rozpoznawać systemy radiowe (łączości) i radiolokacyjne sił powietrznych i OPL wojsk oraz zakłócać ich funkcjonowanie;

- lotnictwem wojsk lądowych prowadzić rozpoznanie i obezwładnianie (ogniowe, radioelektroniczne) systemu OP i OPL przeciwnika (głównie pierwszego rzutu) oraz niszczyć w powietrzu jego śmigłowce i inne wolno i nisko latające cele powietrzne.

Marynarka wojenna, we współdziałaniu z wojskami lądowymi i siłami powietrznymi, powinna zwalczać lotnictwo przeciwnika bazujące na lotniskach przybrzeżnych oraz środki napadu powietrznego atakujące obiekty broniące jej siłami i środkami.

Siły powietrzne będą niszczyły lotnictwo na lotniskach i w powietrzu oraz siły i środki OP i OPL wojsk. Ponadto powinny one zwalczać inną infrastrukturę sił powietrznych przeciwnika, prowadzić rozpoznanie i obezwładnianie radioelektroniczne systemów dowodzenia lotnictwem i OP (OPL), pokładowych celowników radiolokacyjnych i innych urządzeń radiowych będących na wyposażeniu jego lotnictwa, obrony powietrznej i przeciwlotniczej wojsk.

Siły powietrzne spełniać będą **główną rolę** w powietrznej operacji zaczepnej, dzięki swemu składowi bojowemu i szczególnym właściwościom, ponieważ będą zwalczały lotnictwo przeciwnika zarówno w powietrzu (nad własnym terytorium i w głębi jego ugrupowania), jak również na lotniskach. W rezultacie niszczenia tych i jeszcze innych obiektów, siły powietrzne we współdziałaniu z wojskami lądowymi i marynarką wojenną są w stanie przechwycić inicjatywę w powietrzu i narzucić

przeciwnikowi dogodne dla siebie terminy, rejony i sposoby prowadzenia działań. Żaden z pozostałych rodzajów sił zbrojnych nie dysponuje takimi możliwościami.

Z powyższych wywodów wynika, że treścią powietrznej operacji zaczepnej będą **wzajemnie warunkujące się i powiązane między sobą**: różne rodzaje uderzeń lotnictwa; walki i bitwy powietrzne; uderzenia raketowo-artyleryjskie; działania sił i środków OP, OPL wojsk i marynarki wojennej, WRE, grup specjalnych i innych; różnorodne przedsięwzięcia zabezpieczające prowadzenie operacji.

Powietrzną operację zaczepną, oprócz celów i zadań, charakteryzować będzie także odpowiedni rozmach.

Rozmach operacji powietrznej wyrażany jest wielkością obszaru działania (szerokość, głębokość, przestrzeń powietrzna), czasem jej trwania i ilością zaangażowanych w niej sił i środków.

Szerokość pasa działania sił i środków w powietrznej operacji zaczepnej będzie w zasadzie pokrywała się z szerokością prowadzenia kampanii strategicznej. Ze względu jednak na znaczne osłabienie wojsk biorących udział w tej operacji (w wyniku dotychczasowych działań), a także z uwagi na ograniczony cel (np. dotyczący wywalczenia przewagi ogólnej), największej koncentracji użycia sił należy oczekiwać w rejonie wykonania decydującego zwrotu zaczepnego (przeciwuderzenia strategicznego, przeciwnatarcia). Działania sił poza tym rejonem i obszarami do niego przylegającymi, będą prowadzone z mniejszym zaangażowaniem, co nie oznacza oczywistej konieczności niszczenia lotnictwa przeciwnika na lotniskach i w powietrzu, także na innych kierunkach.

Głębokość prowadzenia powietrznej operacji zaczepnej zdeterminowana jest możliwym oddziaływaniem własnego lotnictwa i rakiet w głąb ugrupowania przeciwnika. Z drugiej zaś strony głębokość ta zależy od kierunków nalotów i głębokości oddziaływania środków napadu powietrznego przeciwnika w ugrupowanie (terytorium) własne. Jeśli uwzględnimy te dwie zależności, to można przyjąć, że powietrzna operacja zaczepna może być prowadzona na całym (utrzymywanym przez broniące się wojska) terytorium kraju, w strefie odpowiedzialności marynarki wojennej i w głąbi ugrupowania przeciwnika (do 300 km).

Szerokość i głębokość prowadzenia operacji będą jednocześnie **wyznaczały przestrzeń powietrzną**, w jakiej się będzie ona toczyła.

Czas trwania powietrznej operacji zaczepnej może być bardzo różny. Zależy on od sytuacji powietrznej, ukształtowanej do czasu rozpoczęcia operacji (stosunek sił lotnictwa naszego i przeciwnika, stopień rozbicia systemu OP i OPL wojsk, stopień

przewagi w powietrzu utrzymywanej przez przeciwnika itp.), założonego celu, pozostałości środków bojowych i sprawności sprzętu, przewidywanych dalszych działań (prowadzenia następnych operacji) i wielu innych czynników. Jeśli jednak uwzględni się te uwarunkowania, a także potrzebę równoczesnego udziału wojsk w innych operacjach (lądowej, morskiej), to można założyć, że powietrzna operacja zaczepna może trwać najczęściej około 3-5 dób.

Ilość sił i środków angażowanych do działań w operacji powietrznej jest trudna do jednoznacznego ustalenia. Wynika to głównie z konieczności równoczesnego udziału wojsk w innych operacjach (lądowej, morskiej) i ich przemiennego wykorzystywania we wszystkich toczonych w tym okresie operacjach. Trzeba jednak wziąć pod uwagę również i taki fakt, że w tym czasie przeciwnik będzie nadal wspierał swoim lotnictwem broniące się (nacierające) wojska lądowe i siły floty; przedzie prawdopodobnie także do prowadzenia powietrznej operacji obronnej, w czasie której będzie wykonywał uderzenia zmasowane i inne, w celu niedopuszczenia do utracenia przewagi w powietrzu. A zatem w powietrznej operacji zaczepnej powinny wziąć udział wszystkie siły OP i OPL wojsk i marynarki wojennej (z wydzieleniem odpowiedniej liczby jednostek ognia), całość lotnictwa WLOP i marynarki (z odpowiednim wysiłkiem wylotów) oraz wydzielone siły WRiA, wojsk WRE, lotnictwa wojsk lądowych, wojsk powietrznoszturmowych, grup specjalnych, desanty i inne (ze sprecyzowanymi zadaniami, limitami, reśursami itp.).

Wszystkie te siły (wojska) będą wykorzystywane zgodnie z planem powietrznej operacji zaczepnej. Pozostałe siły, a także te wskazane wyżej - jeśli nie będą okresowo wykonywały zadań w operacji powietrznej (działania przemiennie wojsk) - będą wykorzystywane według planów operacji lądowej i morskiej.

Przytoczone podstawowe informacje o powietrznej operacji zaczepnej wskazują, że jej istotą jest zaczepno-obronne użycie wojsk w celu uchwycenia inicjatywy w powietrzu i wywalczenia przewagi (panowania) w przestrzeni powietrznej. A zatem operacja ta będzie się składała z **dwóch równocześnie realizowanych rodzajów działań**:

- ofensywnych (zaczepnych), zasadniczych w tej operacji, w których będzie niszczone lotnictwo przeciwnika na lotniskach, a także środki systemu OP i OPL wojsk;

- defensywnych (obronnych), polegających na niszczeniu w powietrzu środków napadu powietrznego.

Takie właśnie założenia prowadzenia powietrznej operacji zaczepnej wskazują, że musi w niej uczestniczyć również korpus lotniczy. Udział korpusu zapewnia bowiem zrealizowanie zasadniczych działań tej operacji, tj. działań ofensywnych.

1.2. Cele działań i zadania korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej

Jak już wspomniano w powietrznej operacji zaczepnej uczestniczą wszystkie rodzaje sił zbrojnych. Stąd też cele o charakterze strategicznym, które mają być osiągnięte w tej operacji ustala Naczelny Wódz Sił Zbrojnych RP. Cele działań rodzajów sił zbrojnych określają ich dowódcy, a zatwierdza je Naczelny Wódz; przy tym muszą one nie tylko wynikać z celów strategicznych, ale także wręcz potwierdzać możliwość osiągnięcia celów prowadzenia całej operacji powietrznej. A zatem dowódca sił powietrznych ustala cele działań dla OP i lotnictwa. W związku z tym należy przyjąć, że cele działań korpusu lotniczego w operacji powietrznej ustala dowódca sił powietrznych, a zatwierdza je Naczelny Wódz.

Celem działań korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej może być:

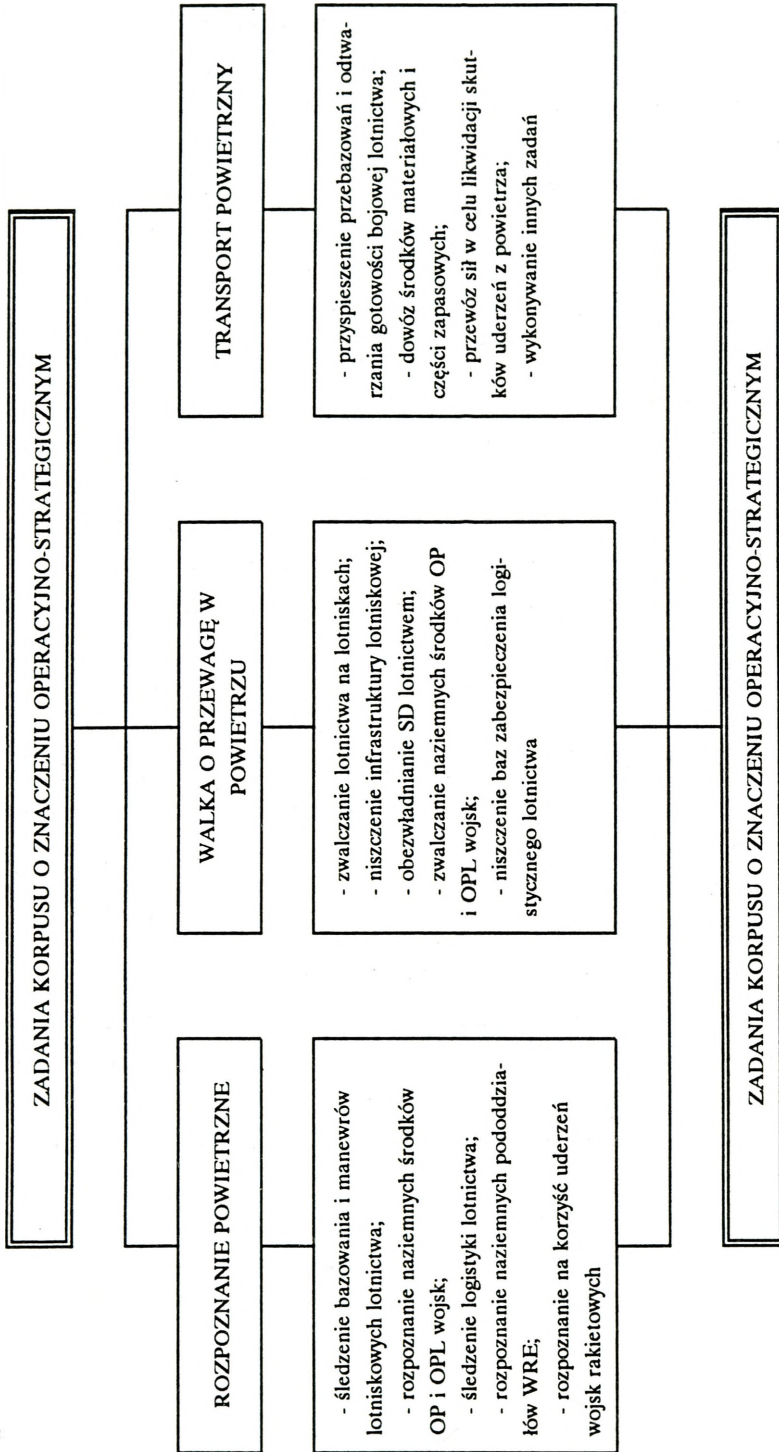
- **w wymiarze rzeczowym** - zadanie przeciwnikowi takich strat w lotnictwie, a także w OP i OPL wojsk, aby osłabić jego przewagę w powietrzu i ograniczyć oddziaływanie środków napadu powietrznego na wojska własne; we współdziałaniu zaś z OP i innymi wojskami pobić jego siły powietrzne w takim zakresie, aby uzyskać przewagę w powietrzu i stworzyć warunki do skutecznego prowadzenia zwrotów (operacji) zaczepnych na lądzie i morzu;

- **w wymiarze przestrzennym** - niszczyć lotnictwo i jego infrastrukturę oraz naziemne środki OP i OPL w całym obszarze operacyjnego ugrupowania przeciwnika (do głębokości 300 km);

- **w wymiarze czasowym** - zmusić przeciwnika do zweryfikowania (korygowania) swoich zamiarów (planów) dotyczących użycia sił powietrznych i działań zaczepnych oraz spowodować konieczność doraźnego (wymuszonego) planowania i organizowania powietrznej operacji obronnej; tym samym zyskać czas niezbędny do przechwycenia inicjatywy w powietrzu i ukształtowania dogodnych warunków do przejścia wojsk i marynarki wojennej do operacji zaczepnych.

Ustalone cele działań w powietrznej operacji zaczepnej korpus lotniczy będzie osiągał w wyniku wykonywania różnorodnych zadań. Ze względu na ich znaczenie operacyjno-strategiczne można je podzielić na walkę o przewagę w powietrzu oraz prowadzenie rozpoznania i transportu. Zadania te zostały przedstawione w tabeli 1.

ZADANIA KORPUSU LOTNICZEGO W POWIETRZNEJ OPERACJI ZACZEPNEJ

Uczestnicząc w walce o wywalczenie przewagi w powietrzu, korpus lotniczy niszczy przede wszystkim lotnictwo przeciwnika na lotniskach oraz infrastrukturę lotniskową, a zwłaszcza drogi startowe. Może także minować drogi kołowania, niszczyć schrony, hangary, bazy MPS i inne urządzenia lotniskowe. Pożądane jest także obezwładnianie stanowisk dowodzenia lotnictwem, baz zaopatrzenia (logistycznych) sił powietrznych oraz zwalczanie lotnictwa wojsk lądowych, szczególnie pododdziałów śmigłowców uderzeniowych na lądowiskach.

Ponadto w ramach zabezpieczenia działań własnych korpus powinien obezwładniać posterunki wykrywania i naprowadzania, pododdziały rakiet przeciwlotniczych, baterie artylerii przeciwlotniczej oraz pododdziały rozpoznania i WRE.

Korpus lotniczy, ze względu na brak w jego składzie samolotów myśliwskich lub wielozadaniowych, nie bierze udziału w niszczeniu środków napadu powietrznego w powietrzu. Tym niemniej w warunkach wymuszonych samoloty rozpoznawcze i myśliwsko-bombowe muszą być przygotowane do prowadzenia obronnych walk powietrznych, np. w razie zaatakowania zgrupowania uderzeniowego przez lotnictwo myśliwskie przeciwnika.

Prowadzenie rozpoznania powietrznego w powietrznej operacji zaczepnej przez siły korpusu obejmuje przede wszystkim śledzenie: manewrów lotniskowych lotnictwa przeciwnika; ugrupowania i zmiany dyslokacji naziemnych środków systemu OP; przegrupowania lotniczych baz logistycznych; rozmieszczenia lądowych pododdziałów rozpoznania radiowego i WRE. Najogólniej można przyjąć, że działalność lotnictwa rozpoznawczego będzie realizowana głównie w interesie ogniowego niszczenia i radioelektronicznego obezwładniania wykonywanego przez WRiA, lotnictwo uderzeniowe i wojska WRE. Trzeba ponadto zaznaczyć, że śledzenie bazowania lotnictwa przeciwnika będzie ułatwiało ustalenie prawdopodobnych kierunków jego nalotów na ugrupowanie wojsk własnych, co powinno sprzyjać niszczeniu celów powietrznych przez siły OP i OPL. A zatem działalność rozpoznawcza będzie realizowana także, chociaż w sposób pośredni, na korzyść jednolitego systemu OP.

Transport powietrzny w operacji powietrznej ma zapewniać przede wszystkim ciągłe przebazowania innych rodzajów lotnictwa i terminowe odtwarzanie gotowości samolotów do kolejnych wylotów (nawet z lotnisk wykorzystywanych doraźnie). Z tych względów transportem powietrznym będą przewożone niezbędne siły i środki zabezpieczenia naziemnego oddziałów lotnictwa, potrzebne środki materiałowe (zwłaszcza rażenia) oraz pododdziały przywracające zdolność eksploatacyjną

zaminowanych lotnisk (likwidujące skutki uderzeń środków napadu powietrznego na lotniska). Lotnictwo transportowe powinno także dowozić głowice i amunicję do WRiA oraz wojsk OP. Może ponadto przyspieszać przegrupowanie (zmiany dyslokacji) pododdziałów raket przeciwlotniczych i kompanii radiotechnicznych, dowozić części zapasowe (zamiennie) i wykonywać inne zadania na rzecz wojsk zwalczających cele powietrzne nad ugrupowaniem wojsk własnych. A zatem będą to zadania wspomagające działania lotnictwa, OP i innych wojsk czynnie walczących o zdobycie przewagi w powietrzu.

W czasie prowadzenia powietrznej operacji zaczepnej korpus lotniczy może dodatkowo niszczyć system kierowania państwem przeciwnika, pododdziały daleko- -operacyjnym. Wykonywanie tych zadań może być jednak realizowane również zgodnie z planami lądowej operacji obronnej (zaczepnej), która w krótkim okresie będzie prowadzona równocześnie z operacją powietrzną. O tym, w której z tych operacji będzie zaplanowane wykorzystanie korpusu do realizacji wskazanych zadań, każdorazowo zdecyduje Naczelny Wódz (na propozycję dowódcy sił powietrznych).

1.3. Warunki działań korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej

Warunki działań korpusu w operacji powietrznej będą należały do bardzo skomplikowanych. Wynika to przede wszystkim z faktu, że operacja ta będzie już kolejną operacją prowadzoną w ramach obrony strategicznej, realizowaną po zakończeniu udziału korpusu w powietrznej operacji obronnej oraz w czasie jego działań w końcowym okresie lądowej i morskiej operacji obronnej, a następnie w początkowej fazie strategicznego zwrotu zaczepnego. To zaś oznacza, że korpus poniesie w dotychczasowych działaniach bojowych nie tylko znaczne straty w samolotach i śmigłowcach, ale również w środkach i sprzęcie zabezpieczenia. W związku z tym można oczekiwać dużych trudności w zabezpieczeniu działań i w terminowym odtwarzaniu gotowości lotnictwa do kolejnych wylotów. Problemy te będą potęgowane prawdopodobnym zniszczeniem wielu lotnisk. Sprawi to, że niejednokrotnie na sprawnych eksploatacyjnie lotniskach doraźnie (okresowo) mogą bazować pododdziały z różnych oddziałów i związków, a nawet z różnych rodzajów lotnictwa. Nie wymaga głębszych wyjaśnień jakie to będzie sprawiać kłopoty w

odtworzeniu gotowości bojowej samolotów, zwłaszcza do czasu unifikacji sprzętu lotniczego i zorganizowania sprawnie funkcjonujących baz lotniczych.

Trudne warunki działań będą wynikały także z **równoczesnego udziału korpusu w powietrznej operacji zaczepnej oraz w operacji lądowej i morskiej**. W wyniku takich uwarunkowań korpus będzie zmuszony do jednoczesnego wsparcia wojsk i marynarki wojennej, izolowania rejonu działań i intensywnej walki o zdobycie przewagi w powietrzu. W związku z tym część sił korpusu będzie wykonywała zadania w interesie wojsk lądowych (marynarki wojennej), a pozostałość sił będzie uczestniczyła w operacji powietrznej. Okresowo może być stosowane inne rozwiązanie. Mianowicie całość lotnictwa będzie wykonywała zadania przemiennie - raz w operacji powietrznej, a następny wylot w operacji lądowej i morskiej. Nie można wykluczyć jeszcze innych wariantów użycia korpusu w tej fazie obrony strategicznej.

Bez względu jednak na zastosowany wariant należy uwzględnić poważne trudności w przygotowaniu korpusu do takich działań. Wymagać to będzie od dowódców korpusu, związków taktycznych i oddziałów lotnictwa niezwykle sprawnej organizacji i planowania działań, doraźnego korygowania zadań, ciągłego organizowania współdziałania między różnymi zgrupowaniami lotnictwa wykonującymi zadania w innych operacjach, umiejętnego dowodzenia lotnictwem działającym w różnych rejonach, czy też niezwyklej troski o zachowanie żywotności lotnictwa w powietrzu i na ziemi. Poważne kłopoty może także nastęczyć konieczność doraźnego przezbierania samolotów zwalczających przemiennie cele o różnej wrażliwości na rażenie (ogień), które będą niszczone w operacji powietrznej i w pozostałych - równocześnie toczonych operacjach. Trzeba ponadto podkreślić trudności załóg we właściwym przygotowaniu się do wykonywania różnych zadań, a także w ich realizacji.

W początkowym okresie prowadzenia powietrznej operacji zaczepnej trzeba oczekiwać, że **przewaga w powietrzu będzie należała do przeciwnika**. Konsekwencją takiej sytuacji w przestrzeni powietrznej będzie ciągłe narażanie lotnictwa korpusu na ataki lotnictwa myśliwskiego oraz ogień naziemnych środków OP i OPL wojsk. Wymagać to będzie użycia własnych myśliwców z korpusów OP do osłony w powietrzu zgrupowań rozpoznawczo-uderzeniowych korpusu, przełamywania systemu OP na wybranych kierunkach i realizacji wielu innych przedsięwzięć zmniejszających straty bezpowrotne lotnictwa. Trzeba przy tym uwzględnić, że lotnictwo przeciwnika - będące głównym obiektem uderzeń korpusu - będzie bazowało prawdopodobnie w całym pasie działania jego wojsk, a zatem na szerokim froncie. Zmusi to korpus do

wykonywania zadań w kilku korytarzach przelotu w głąb ugrupowania przeciwnika; w konsekwencji zaś do wydzielania dość dużych sił do zabezpieczenia działań własnych (m.in. do przełamania systemu OP), co zmniejszy siły wykonujące zasadnicze zadania ogniowe.

Korzystniejsze warunki w przestrzeni powietrznej mogą się ukształtować w końcowym okresie prowadzenia powietrznej operacji zaczepnej. Wtedy bowiem należy oczekiwać, że wojska własne **zdołają uzyskać przewagę w powietrzu**. Nie oznacza to oczywiście, że w takich warunkach nie będzie występowało przeciwdziałanie sił powietrznych przeciwnika. Nadal bowiem trzeba się liczyć z uderzeniami środków napadu powietrznego na lotniska bazowania pododdziałów i oddziałów korpusu oraz z oddziaływaniem myśliwców i naziemnych środków OP (OPL) przeciwnika. Jednak aktywność tego oddziaływania powinna być mniejsza niż w początkowej fazie powietrznej operacji zaczepnej.

Końcowy okres trwania operacji powietrznej będzie jednocześnie czasem **intensyfikacji użycia** lotnictwa w celu wywalczenia przewagi na lądzie i przygotowania zwrotu zaczepnego wojsk lądowych, a następnie ich wspierania w pierwszym etapie przeciwuderzenia strategicznego lub przeciwnatarcia. Wymagać to będzie od lotnictwa jego działań z maksymalnie możliwym natężeniem (ilością wylotów), co jak już wspomniano wcześniej będzie niezwykle utrudnione ze względu na zniszczenia (poniesione straty i zużycie środków) w logistyce oraz ciągle zmniejszającą się liczbę sprawnych eksploatacyjnie lotnisk.

Zasygnalizowane jedynie najistotniejsze problemy w prowadzeniu działań przez korpus lotniczy w powietrznej operacji zaczepnej wpłyną na możliwości bojowe lotnictwa i treść niektórych zasad jego użycia w tej operacji. Problematyka ta będzie przedstawiona w kolejnych częściach niniejszego opracowania.

1.4. Możliwości operacyjne (bojowe) korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej

Możliwości operacyjne (bojowe) korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej są zdeterminowane przede wszystkim składem bojowym lotnictwa (jakim w tym okresie obrony strategicznej dysponuje korpus), jego wysiłkiem wydzielonym do działań w operacji, sprawnością techniczną samolotów, posiadanymi środkami rażenia oraz wieloma innymi czynnikami. Nieco mniejsza natomiast niż w innych operacjach jest zależność możliwości od rodzajów niszczonej obiektów. Te ostatnie

bowiem obejmują głównie dwa typy celów, a mianowicie: lotnictwo na lotniskach wraz z ich infrastrukturą oraz naziemne środki OP i OPL wojsk.

Ustalenia dotyczące ustalenia podstawowych możliwości korpusu zawężimy tylko do lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego, czyli do lotnictwa wykonującego zasadnicze zadania w powietrznej operacji zaczepnej.

W celu ustalenia tych możliwości przyjęto następujące założenia:

- w operacji bierze udział 70 samolotów myśliwsko-bombowych i 20 samolotów rozpoznawczych (tylko samolotów pozostało w korpusie po jego działaniach w operacjach wcześniejszych);

- współczynnik sprawności technicznej samolotów wynosi 0,8;

- współczynnik strat bezpowrotnych samolotów wynosi 3% (0,03) w każdym wylocie;

- wysiłek lotnictwa w operacji - 6 wylotów;

- 20% samolotów myśliwsko-bombowych w każdym wylocie jest wydzielanych do zabezpieczenia działań własnych (w tym do niszczenia naziemnych środków OP), a pozostałe siły zwalczają lotnictwo na lotniskach i niszczą infrastrukturę lotniskową.

Z przeprowadzonych kalkulacji wynika, że wskazane siły przy założonych uwarunkowaniach mogą:

1) **lotnictwem myśliwsko-bombowym** wykonywać zadania wysiłkiem około 300 samolotów, stanowiących równowartość około 650 jednolitych obliczeniowych środków ogniowych, i osiągnąć:

a) **siłami wydzielonymi do zabezpieczenia działań** obezwładnić (w zależności od stosowanych środków rażenia): 10 baterii rakiet przeciwlotniczych i 10 posterunków wykrywania i naprowadzania (rakiety klasy "P - RLS") lub 4 baterie rakiet i 3 posterunki (niekierowane pociski raketowe, bomby, działka) albo 6 baterii rakiet i 7 posterunków (8 obiektów jest niszczonych za pomocą rakiet "P - RLS", 3 obiekty za pomocą bomb i 2 cele za pomocą rakiet niekierowanych i broni pokładowej);

b) **siłami wykonującymi główne zadania ogniowe:**

- wariant pierwszy - zaminować drogi startowe i kołowania na 15 lotniskach, zniszczyć samoloty w obwałowaniach na 5 lotniskach (na każdym lotnisku dwie strefy rozśrodkowania, w każdej strefie eskadra samolotów, razem około 100 samolotów) oraz zniszczyć około 10 samolotów w schronach na jednym lotnisku;

- wariant drugi - zaminować drogi startowe i kołowania na 15 lotniskach oraz zniszczyć samoloty w obwałowaniach na 8 lotniskach (około 190 samolotów);

2) lotnictwem rozpoznawczym wykonywać zadania około 80 samolotolotami i rozpoznać około 120 obiektów, przewidzianych głównie do niszczenia przez lotnictwo uderzeniowe oraz WRiA.

Orientacyjne możliwości operacyjne korpusu w operacji zostały zobrazowane w tabeli 2.

Wykazane możliwości korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej dotyczą tylko działań rozpoznawczych i ogniowych. Nie obejmują one innych możliwości tego lotnictwa (przestrzennych, czasowych), ani też możliwości lotnictwa transportowego, WRE i śmigłowców. Są one bowiem podane wyłącznie jako przykładowe, gdyż zależą od wielu bardzo zmiennych czynników. Chodziło jednak o to, aby zobrazować, że nawet stosunkowo nieliczne siły lotnictwa, zwłaszcza uderzeniowego, mogą zadać przeciwnikowi powietrznemu bardzo poważne straty i w stopniu często decydującym przesądzić o rezultatach całej operacji powietrznej i przechwyceniu (uzyskaniu) przewagi w powietrzu. Tym samym mogą zostać spełnione podstawowe warunki zapewniające wojskom przejście do działań zaczepnych.

1.5. Zasady użycia korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej

Podobnie jak w innych operacjach, ustalenia dotyczące zasad użycia korpusu w powietrznej operacji zaczepnej rozpoczniemy od sprecyzowania wielkości wysiłku lotnictwa wydzielonego do wykorzystania w tej operacji. Wielkość wysiłku wpływa bowiem na treść innych zasad, a także na właściwości przygotowania i prowadzenia działań przez korpus w operacji powietrznej.

Wysiłek korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej ustala Naczelny Wódz na propozycje dowódcy sił powietrznych. Wielkość tego wysiłku zależy od wielu zmiennych czynników i dlatego nie można go zaprezentować w sposób precyzyjny. Ustalając jego wielkość **trzeba uwzględnić** wykorzystanie wysiłku lotnictwa w operacjach poprzedzających prowadzenie powietrznej operacji zaczepnej i w przewidywanych kolejnych operacjach, które będą rozgrywane w ramach kampanii strategicznej. **Na jego ilość wpływa ponadto:** wielkość możliwego wysiłku lotnictwa wykorzystywanego w całej obronie strategicznej; sytuacja powietrzna (stopień przewagi przeciwnika w powietrzu) jaka ukształtowała się do czasu rozpoczęcia operacji powietrznej; zakładany stopień wywalczenia przewagi w powietrzu w wyniku przeprowadzenia operacji powietrznej i przewidywana długość jej prowadzenia; możliwości innych wojsk uczestniczących w walce o zdobycie przewagi w powietrzu i wiele innych czynników.

**ORIENTACYJNE MOŻLIWOŚCI OPERACYJNE KORPUSU LOTNICZEGO
W POWIETRZNEJ OPERACJI ZACZEPNEJ**

LOTNICTWO MYŚLIWSKO-BOMBOWE	LOTNICTWO ROZPOZNAWCZE
<p>LMB wyposażone w 70 samolotów Su-22 może:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonywać zadania wysiłkiem ok. 300 s/l; - osiągnąć równowartość ok. 650 JOŚO; - obezwładnić od 13 do 20 naziemnych środków OP; - zaminować drogi startowe i kołowania na 15 lotniskach; - zniszczyć 100-190 samolotów w obwałowaniach na 8 lotniskach; - zniszczyć 10 samolotów w schronach. 	<p>LR wyposażone w 20 samolotów może:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonywać zadania wysiłkiem 80 s/l; - rozpoznać 120 obiektów. <p style="text-align: center;">LOTNICTWO TRANSPORTOWE</p> <p>LT wyposażone w 10 samolotów An-26 i 10 śmigłowców Mi-8 może:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonywać zadania 100 lotami samolotów i śmigłowców; - przewieźć 400-500 ton różnych ładunków.

Najogólniej jednak można założyć, że wysiłek korpusu w powietrznej operacji zaczepnej jest różnicą między wysiłkiem globalnym (możliwym do zużycia w obronie strategicznej) a wysiłkami lotnictwa wydzielonymi do wykorzystania w innych operacjach, tzn. tych, które już zrealizowano oraz w tych, które przewiduje się prowadzić później. Przy czym jeśli powietrzna operacja zaczepna ma poprzedzać przeciwuderzenie strategiczne, które będzie kończyło obronę RP, to wówczas wysiłek wykorzystywany w przeciwuderzeniu najczęściej mieści się w wysiłku lotnictwa wydzielonym do działań w lądowej operacji obronnej (obrazuje to wzór 1). Jeśli natomiast ma być także prowadzone przeciwnatarcie (jako operacja zaczepna), to musi być również uwzględniony wysiłek wykorzystywany w tej operacji (wzór nr 2). Powyższe uwarunkowania można przedstawić według następujących (umownych) zapisów:

$$W_{POZ} = W_G - (W_{POO} + W_{MOO} + W_{LOO}) \quad (1)$$

$$W_{POZ} = W_G - (W_{POO} + W_{MOO} + W_{LOO} + W_{LOZ}) \quad (2)$$

gdzie:

W_{POZ} - wysiłek korpusu w powietrznej operacji zaczepnej;

W_G - globalny wysiłek korpusu możliwy do wykorzystania w działaniach wojennych;

W_{POO} - wysiłek korpusu wykorzystany w powietrznej operacji obronnej;

W_{MOO} - wysiłek korpusu wykorzystany w morskiej operacji obronnej;

W_{LOO} - wysiłek korpusu wykorzystany w lądowej operacji obronnej;

W_{LOZ} - wysiłek korpusu przewidziany do wykorzystania w lądowej operacji zaczepnej (przeciwnatarciu).

Te generalne założenia nie wskazują jednak na rzeczywistą wielkość wysiłku korpusu lotniczego, jaka może być wykorzystana w powietrznej operacji zaczepnej. Jej uzależnienie od wielu różnorodnych uwarunkowań, o czym już wspomniano, sprawia, że można przyjąć jedynie wartości orientacyjne. Jeśli jednak uwzględni się możliwy czas trwania powietrznej operacji zaczepnej (około 3-5 dób) oraz celowość wykonywania każdego dnia tej operacji zadań związanych z wywalczeniem przewagi w powietrzu z natężeniem nie mniejszym niż 1,5 wylotu na samolot (śmigłowiec), to okazuje się, że wysiłek korpusu może wynosić 4-8 wylotów.

Z przeprowadzonej analizy sytuacji powietrznych, w których może być prowadzona operacja powietrzna wynika, że minimalny wysiłek nie może być mniejszy niż 4 wyloty korpusu. Natomiast wskazany wysiłek maksymalny (8 wylotów) będzie możliwy tylko wówczas, gdy operacje poprzedzające powietrzną operację zaczepną były stosunkowo krótkie oraz w warunkach, gdy ulegną znacznemu zwiększeniu zapasy środków materiałowych, umożliwiające istotne przekroczenie możliwego wysiłku lotnictwa w całych działaniach wojennych (w części I niniejszego podręcznika założono, że lotnictwo bojowe może wykonywać zadania w konflikcie zbrojnym z wysiłkiem 25-35 wylotów).

Trzeba przy tym zaznaczyć, że wnioski z analizy potrzebnych działań korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej wskazują na **zróżnicowaną celowość angażowania sił różnych rodzajów lotnictwa** do wykonywania zadań w tej operacji. Niewątpliwie z największą aktywnością musi działać lotnictwo myśliwsko-bombowe, gdyż zakres jego zadań może być bardzo duży. Z nieco mniejszym wysiłkiem może działać lotnictwo rozpoznawcze. Rezultatami rozpoznania powietrznego zainteresowane są bowiem przede wszystkim aktywne środki ogniowe (WRiA, lotnictwo uderzeniowe). Z jeszcze mniejszym wysiłkiem może być wykorzystane lotnictwo transportowe; wysiłek lotnictwa wojsk lądowych (ze składu korpusu lotniczego) może być natomiast minimalny. Problematyka ta była już sygnalizowana w części dotyczącej zadań realizowanych przez korpus w operacji powietrznej oraz w innych podrozdziałach niniejszego podręcznika. Jednocześnie z prezentowanych wcześniej treści wynika, że istnieje celowość, aby te rodzaje lotnictwa (tj. LR, LT i LWL) prowadziły szczególnie aktywne działania w interesie prowadzonych równocześnie (z operacją powietrzną) operacji lądowej i morskiej (obronnej lub przeciwnatarcia).

W konkluzji należy stwierdzić, że istnieje celowość wydzielenia (ustalania) wysiłku korpusu lotniczego do działań w powietrznej operacji zaczepnej, w zróżnicowanych wylotach rodzajów lotnictwa, wyrażonych także w **samolotolotach i śmigłowcolotach**. Uwzględniać przy tym trzeba wyposażenie korpusu w różne typy samolotów i śmigłowców oraz potrzeby i możliwości ich użycia w tej i w innych, prowadzonych w tym samym czasie operacjach. Na przykład wysiłek taki może wynosić 8 wylotów LMB (400 s/l myśliwsko-bombowych), 5 wylotów LR (70 s/l rozpoznawczych), 3 wyloty LT (60 s/l transportowych), 1 wylot śmigłowców bojowych (40 s/l) i w ogóle - pozostałych sił lotnictwa wojsk lądowych.

Ustalony na szczeblu centralnym wysiłek korpusu (rodzajów lotnictwa) do działań w powietrznej operacji zaczepnej korpus lotniczy **otrzymuje od dowódcy sił powie-**

trzych, który formułuje go na podstawie dyrektywy operacyjnej Naczelnego Wodza. Korpus lotniczy jest również informowany przez sztab WLOP jakie siły lotnictwa myśliwskiego ze składu OP zostały wydzielone do osłony w powietrzu każdego wylotu lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego. Szczegóły osłony i współdziałania między tymi siłami uzgadniane są każdorazowo przez dowódców korpusów OP i lotniczego, a także między bezpośrednimi wykonawcami wspólnych działań w każdym wylocie w operacji.

Na podobnej zasadzie sztab sił powietrznych, po dokonaniu niezbędnych ustaleń na szczeblu centralnym, informuje korpus lotniczy o działaniach na jego korzyść, a także o innych działaniach w operacji powietrznej pozostałych wykonawców zadań (WRiA, wojska WRE, siły OP i OPL wojsk, siły powietrznoszturmowe itp.). Jeśli zachodzi potrzeba dodatkowych uzgodnień dotyczących współdziałania korpusu z innymi wykonawcami zadań (np. siłami WRiA), wówczas sztab korpusu poprzez punkty dowodzenia lotnictwem rozmieszczone przy SD odpowiednich związków i oddziałów wojsk lądowych lub doraźnie wysyłane grupy operacyjne (przedstawiciele) ustala wspólne działania w celu najkorzystniejszego sposobu zrealizowania zadań bojowych.

Ranga działań korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej przesądza o konieczności **pełnej centralizacji jego użycia na szczeblu strategicznym**. Oznacza to, że cała działalność korpusu w operacji będzie realizowana zgodnie z planami i decyzjami szczebla centralnego. Ustalone na tym szczeblu zadania do wykonania (na wylot, dobę) stawia korpusowi do realizacji dowódca sił powietrznych. Wynika z tego, że dowódcy KZ i marynarki wojennej nie mogą wykorzystywać wysiłku lotnictwa korpusu wydzielonego do użycia w powietrznej operacji zaczepnej. Mogą oni natomiast (w prowadzonych w tym okresie operacjach lądowych i morskich) wykorzystywać własne lotnictwo oraz odpowiednie siły korpusu lotniczego, lecz z wysiłku **wydzielonego na operację lądową i morską** (nie zaś powietrzną).

Ze względu na równoległość działań korpusu w powietrznej operacji zaczepnej oraz w operacji lądowej i morskiej istnieje potrzeba, by koordynatorem udziału związków i oddziałów (pododdziałów) lotnictwa w tych operacjach był dowódca korpusu lotniczego. On także powinien być **organizatorem każdego wylotu lotnictwa korpusu w operacji powietrznej**.

Korpus lotniczy realizuje działania w powietrznej operacji zaczepnej przede wszystkim w postaci **uderzeń zmasowanych**, wykonywanych jednocześnie przez wydzielone siły lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego oraz osłaniające

takie zgrupowanie lotnictwo myśliwskie. Często także będzie istniała potrzeba wykonywania **uderzeń ześrodkowanych** w jednym lub kilku rejonach. Uderzenia te z reguły będą skoordynowane z działalnością WRiA, wojsk WRE i innych, które m.in. część zadań będą realizowały w interesie pokonania systemu OP przeciwnika przez lotnictwo.

W okresie prowadzenia powietrznej operacji zaczepnej powinno się dążyć, aby uderzenia korpusu realizowane były **w czasie odtwarzania przez lotnictwo przeciwnika gotowości bojowej do kolejnych wylotów**. Wtedy bowiem można niszczyć nie tylko infrastrukturę lotnisk, ale również bazujące na nich samoloty, czyli osiągać najlepsze rezultaty w walce o wywalczenie przewagi w powietrzu. Takie założenie użycia korpusu sprawia, że sprawne i terminowe odtwarzanie gotowości bojowej własnego lotnictwa powinno być szczególnym przedsięwzięciem, organizowanym i nadzorowanym przez dowództwo korpusu lotniczego. Nie będzie to jednak zadanie łatwe, o czym sygnalizowano już w warunkach użycia korpusu w operacji powietrznej.

Zasady ugrupowania korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej są podobne jak w innych operacjach. Bazowanie związków i oddziałów (pododdziałów) lotnictwa ma im zapewniać wykonanie wszystkich lub prawie wszystkich zadań związanych z wywalczeniem przewagi w powietrzu. Wystąpi tu jednak pewna sprzeczność. Z jednej strony główne obiekty uderzeń korpusu (tj. lotnictwo przeciwnika na lotniskach) dyslokowane są na dużych głębokościach. A zatem celowe jest wykorzystywanie przez korpus lotnisk położonych bliżej rubieży walczących wojsk, co zwiększy możliwą głębokość oddziaływania bojowego lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego.

Z drugiej zaś strony należy oczekiwać, że przeciwnik w ramach walki o utrzymanie przewagi w powietrzu (prawdopodobnie prowadzonej w formie powietrznej operacji obronnej) będzie intensyfikował uderzenia na lotniska korpusu i bazujące na nich samoloty. Takie działania przeciwnika powietrznego wskazują zatem na celowość jak najdalszego od linii frontu bazowania lotnictwa własnego.

W związku z tym trzeba przyjąć zasadę celowości **ciągłej zmiany bazowania** lotnictwa korpusu i dążenia do niemal jednorazowego wykorzystywania określonych lotnisk przez pododdziały (oddziały) samolotów myśliwsko-bombowych i rozpoznawczych. Przy czym pożądanym byłoby przestrzeganie reguły raczej głębszego (od linii frontu) bazowania lotnictwa z doraźnym wykorzystywaniem lotnisk wysuniętych.

Inne zasady użycia korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej są w swej istocie podobne do reguł jego działań w powietrznej operacji obronnej i (częściowo)

w lądowej obronie strategicznej. Są one odzwierciedlone w drugiej części podręcznika i dlatego nie ma potrzeby ich rozwijania w niniejszym opracowaniu.

1.6. Właściwości przygotowania i prowadzenia działań przez korpus lotniczy w powietrznej operacji zaczepnej

Powietrzna operacja zaczepna, jak już sygnalizowano, może być prowadzona jako jedna z ostatnich operacji, realizowanych w toku rozgrywania kampanii strategicznej. W związku z tym wypracowanie szczegółowej koncepcji przebiegu operacji powietrznej i udziału w niej korpusu lotniczego, **realizowane jest w czasie prowadzenia lądowej obrony strategicznej.** Planowanie to odbywa się w Naczelnym Dowództwie Sił Zbrojnych RP przy współudziale dowódcy i sztabu (grupy operacyjnej) sił powietrznych. Następnie jest ono realizowane w sztabie sił powietrznych.

Planowanie udziału korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej, wykonywane na tych szczeblach dowodzenia, obejmuje jego działania w **całej operacji powietrznej, w ścisłym powiązaniu z zadaniami już realizowanymi w operacji lądowej (morskiej) i z uwzględnieniem wyników działań lotnictwa osiągniętych w tej ostatniej operacji.**

W planowaniu tym główną uwagę poświęca się ustaleniu zakresu działań dla korpusu lotniczego (obiekty rozpoznania i lotnictwo na lotniskach podlegające niszczeniu), wykonaniu pierwszego uderzenia zmasowanego i zarysowaniu uderzeń następnych, ustaleniu wysiłku lotnictwa w operacji z podziałem na poszczególne dni, skoordynowaniu działań korpusu w operacji powietrznej i równocześnie prowadzonych operacjach (lądowej i morskiej), organizacji współdziałania lotnictwa z innymi wojskami, organizacji dowodzenia i zabezpieczenia działań (m.in. manewry lotniskowe, korytarze przelotu, osłona przez LM itp.).

Zadania do działań w powietrznej operacji zaczepnej stawia korpusowi lotniczemu dowódca sił powietrznych w rozkazie operacyjnym. W rozkazie tym powinny być ujęte dane dotyczące całej operacji i w miarę szczegółowe informacje o działaniach korpusu w pierwszym dniu (uderzeniu) operacji. Korpus bowiem jest w zasadzie **wykonawcą zadań** ustalanych centralnie, stąd też jego użycie w kolejnych dniach (wylotach) w operacji powietrznej będzie systematycznie przekazywane do korpusu przez przełożonego. Wiele bowiem elementów planowanych na szczeblu strategicznym może ulegać zmianie z uwagi na równoczesne prowadzenie operacji powietrznej, lądowej i morskiej.

W informacjach przekazywanych do korpusu lotniczego przez przełożonego celowo jest ujmować przede wszystkim następujące zagadnienia:

- cel i czas trwania powietrznej operacji zaczepnej;
- zadania korpusu i jego wysiłek (rodzajami lotnictwa) wydzielony na tę operację;
- obiekty działań (zadania) lotnictwa w pierwszym uderzeniu i informacje o działaniach następnych;
- rejon (lotniska) bazowania korpusu i lotniska manewru (wysunięte);
- siły lotnictwa myśliwskiego wydzielone do osłony w powietrzu zgrupowań rozpoznawczo-uderzeniowych;
- korytarz przelotu lotnictwa i ustalone zasady współdziałania z innymi wykonawcami zadań (w tym działania innych wojsk w interesie lotnictwa);
- organizację dowodzenia i zabezpieczenia siłami biorącymi udział w operacji.

Na podstawie tych i jeszcze innych informacji oraz wytycznych dowódcy sił powietrznych, dowódca korpusu analizuje zadanie, ocenia sytuację, podejmuje zamiar i decyzję o wykonaniu uderzenia (wylotu) lub zadań w danym dniu operacji powietrznej. Równocześnie z wypracowaniem tej decyzji dowódca korpusu lotniczego wypracowuje decyzję o działaniach lotnictwa w danym dniu lądowej i morskiej operacji obronnej (zaczepnej).

W decyzji dowódcy korpusu do udziału w określonym dniu powietrznej operacji zaczepnej m.in. określa się:

- zamiar działań, w tym: cel i sposoby działań, obiekty działań, sposoby wykonania zadań, ugrupowanie operacyjne na ziemi (wraz z manewrami lotniskowymi) i w powietrzu, koncepcję współdziałania, zabezpieczenia i dowodzenia;
- zadania związków taktycznych i samodzielnych oddziałów (pododdziałów) w uderzeniach zmasowanych i ześrodkowanych;
- ugrupowanie operacyjne korpusu w trakcie wykonywania uderzeń, korytarz przelotu i istotę zrealizowania lotów bojowych;
- przedsięwzięcia zabezpieczenia działań bojowych korpusu;
- organizację dowodzenia i współdziałania.

Wypracowana decyzja jest meldowana dowódcy sił powietrznych. Stanowi także podstawę do szczegółowego planowania uderzeń zmasowanych i ześrodkowanych, realizowanych przez korpus w powietrznej operacji zaczepnej. **W czasie tego planowania celowo jest przede wszystkim określić:** obiekty działań korpusu w uderzeniu zmasowanym (ześrodkowanym) i niezbędne siły do ich niszczenia; obiekty rozpoznania i wydzielone siły do wykonania tego zadania; siły przewidziane do

działań demonstracyjnych (pozoracyjnych) i wyznaczone do osłony w powietrzu lotniczych zgrupowań rozpoznawczo-uderzeniowych; konkretne zadania ZT i oddziałów (pododdziałów) lotniczych biorących udział w wylocie; ugrupowanie operacyjne lotnictwa w powietrzu ze wskazaniem położenia każdego rzutu i jego składu oraz rejonów i czasów działań; osie tras grup w korytarzu przelotu i linię wyrównania (przyjęcia ugrupowania operacyjnego); sposoby pokonania OP i OPL przeciwnika, prowadzenie rozpoznania i WRE, osłony przez lotnictwo myśliwskie, uzyskania zaskoczenia itp.; organizację i realizację współdziałania wewnętrznego i z sąsiadami; dowodzenie i zabezpieczenie działań.

W czasie planowania trzeba (w ramach zabezpieczenia) określić sposoby likwidacji skutków uderzeń lotnictwa przeciwnika na lotniska korpusu oraz odtwarzanie gotowości bojowej do kolejnych wylotów. Wymaga to wyznaczenia odpowiednich sił i środków oraz ustalenia konkretnych przedsięwzięć dla ewentualnego odtworzenia naruszonego systemu dowodzenia lotnictwem, remontu uszkodzonych dróg startowych i samolotów, ewakuacji samolotów ze zniszczonych lotnisk, transportu środków materiałowych na doraźnie wykorzystywane lotniska itd.

Przy czym planując uderzenie zmasowane (ześrodkowane) w operacji powietrznej powinno się dążyć do **pełnego uwzględnienia działań lotnictwa w równocześnie prowadzonych operacjach** i traktować jako zasadę wykorzystywanie rezultatów użycia korpusu w jednej operacji (np. lądowej) przez jego siły w operacji drugiej (np. powietrznej). Dotyczy to zwłaszcza pokonania systemu OP i OPL wojsk.

Końcowe wyniki planowania zawarte są w decyzji lub planie, które odzwierciedlają dobowe (lub nawet na wylot) zaangażowanie korpusu w obronie strategicznej. Dokumenty te, opracowane na mapie wraz z legendą, powinny obejmować z reguły **nie tylko wykonanie dobowych zadań w operacji powietrznej, lecz także w operacji lądowej i morskiej**. Nie oznacza to oczywiście zrezygnowania z celowości opracowania (jeśli zaistnieje taka potrzeba) dodatkowego dokumentu obrazującego uderzenie zmasowane (ześrodkowane) korpusu w danym dniu operacji powietrznej. Może on np. odzwierciedlać **sposób wykonania zadań w powietrznej operacji zaczepnej** w określonym dniu jej trwania lub w konkretnym wylocie.

Na podstawie opracowanych dokumentów decyzyjnych dowódca korpusu wydaje rozkaz (zarządzenie), który jest podstawą do przygotowania się związków i samodzielnych oddziałów do wykonania zadań w poszczególnych dniach (wylotach) powietrznej operacji zaczepnej.

Przygotowanie wykonawców do realizacji zadań w operacji powietrznej będzie przebiegało z **równoczesnym prowadzeniem działań w operacji lądowej i morskiej**. Sprawi to, że czasy przygotowania będą bardzo ograniczone, co będzie wymagało niezwykle sprawnej organizacji pracy dowództw i sztabów związków taktycznych i oddziałów (pododdziałów) lotnictwa oraz ciągłego uwzględniania wyników uzyskiwanych w poszczególnych wylotach operacji lądowej i morskiej. Uwarunkowania te spowodują także, że wiele rozstrzygnięć szczegółowych, o których powinni decydować wykonawcy, często będą ustalane, zarówno na szczeblu korpusu lotniczego, jak i związku taktycznego lotnictwa. A zatem **zakres decydowania w oddziałach (pododdziałach) lotnictwa będzie stosunkowo niewielki**, zaś głównym przedsięwzięciem na tych szczeblach dowodzenia będzie bezpośrednie przygotowanie do wykonania zadania w powietrznej operacji zaczepnej.

Działania bojowe korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej rozpoczynają się z reguły wykonaniem uderzenia zmasowanego. Obiektami rozpoznania i niszczenia tego, a także uderzeń następnych, będą zwykle główne siły lotnictwa na lotniskach oraz środki systemu OP i OPL wojsk przeciwnika.

Ugrupowanie operacyjne korpusu lotniczego w powietrzu powinno zapewniać: zaskoczenie przeciwnika; dogodne warunki pokonania jego OP i OPL wojsk; skuteczne zwalczanie planowanych celów; sprzyjające warunki do rozpoznania powietrznego obiektów; możliwość osłony przez lotnictwo myśliwskie; ścisłe współdziałanie wewnątrz ugrupowania i z innymi wojskami.

W uderzeniu zmasowanym ugrupowanie operacyjne korpusu składać się będzie z zasady z dwóch rzutów. **W rzucie pierwszym** (zabezpieczenia) może działać do 20-30% sił uczestniczących w uderzeniu. Rzut ten przeznaczony jest głównie do rozbicia systemu OP, rozpoznania bezpośredniego obiektów uderzeń i niszczenia samolotów myśliwskich na lotniskach i w powietrzu.

W rzucie tym mogą także znajdować się grupy demonstracyjne, pozoracyjne i inne.

W rzucie drugim - uderzeniowym - wykonują lot pozostałe siły i niszczą przede wszystkim lotnictwo myśliwsko-bombowe na lotniskach oraz prowadzą rozpoznanie kontrolne i wstępne na korzyść uderzeń kolejnych.

Niekiedy może być także wydzielany odwód, który ma potęgować uderzenia rzutu drugiego.

Start lotnictwa wykonuje się najczęściej we wcześniej ustalonych terminach. **Czas startu określa się w zależności od:**

Po wykonaniu zadań grupy samolotów wracają najczęściej po tych samych osiach tras, które wyprowadzały je do obiektów działań (wykorzystują rezultaty obezwładnienia systemu OP przeciwnika).

W toku prowadzenia powietrznej operacji zaczepnej mogą nastąpić nagłe zmiany sytuacji na skutek obustronnych, zdecydowanych działań sił powietrznych, a nawet wojsk lądowych i floty. Będzie więc szeroko stosowany manewr w powietrzu i manewry lotniskowe korpusu. W związku z tym dowódcy sił powietrznych i korpusu lotniczego oraz ich sztaby ciągle oceniają sytuację operacyjną i warunki atmosferyczne, podejmują decyzje na wykonanie każdego uderzenia, korygują działania różnych sił, decydują o przenoszeniu wysiłku z jednego kierunku na inny, uzgadniają współdziałanie z innymi wojskami, korygują zabezpieczenie i realizują inne przedsięwzięcia mające wpływ na skuteczność działań lotnictwa i wywalczenie przewagi w powietrzu.

Po każdym wylocie dowódca korpusu lotniczego melduje przełożonemu o jego przebiegu, osiągniętych rezultatach i innych danych wynikających z działań lotnictwa w powietrznej operacji zaczepnej. Jednocześnie realizuje przygotowanie korpusu do wykonania kolejnego zadania w operacji powietrznej lub w operacji lądowej i morskiej.

Intensywne działania korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej spowodują znaczne pobicie zgrupowań lotniczych przeciwnika. Zespolenie zaś tych działań z ogniem WRiA, OP i OPL wojsk, działalnością wojsk WRE i innych, może zapewnić przechwycenie inicjatywy w powietrzu i wywalczenie przewagi. Zostaną więc stworzone dogodne warunki do przejścia wojsk do przeciwuderzenia strategicznego lub przeciwnatarcia.

2. Działania bojowe korpusu lotniczego w przeciwnatarciu

Przeciwnatarcie może być ostatnią operacją prowadzoną w obronie strategicznej Sił Zbrojnych RP. Będzie ono prowadzone po pomyślnym zakończeniu lądowej operacji obronnej, w czasie której została przerwana (zerwana) operacja zaczepna przeciwnika. Celem przeciwnatarcia będzie pobicie wycofujących się wojsk przeciwnika oraz opanowanie ważnych rubieży i obiektów na głębokość większą od głębokości ugrupowania przeciwnika. W korzystnych warunkach głębokość ta będzie zdeterminowana przebiegiem granicy państwowej. A zatem w wyniku przeciwnatarcia powinno się dążyć do wyparcia przeciwnika poza terytorium naszego kraju lub nawet kontynuować natarcie na jego terytorium, gdyby nie udało się zaprzestać prowadzenia wojny porozumieniem pokojowym.

Znaczenie przeciwnatarcia w zachowaniu suwerenności naszego państwa sprawia, że w tym przedsięwzięciu strategicznym muszą być zaangażowane wszystkie siły lotnictwa. Powinny one wykonywać zadania wynikające z potrzeb wojsk i właściwości prowadzenia przeciwnatarcia, tworząc tym samym warunki sprzyjające osiągnięciu celów operacji zaczepnej wojsk własnych.

2.1. Cele działań i zadania korpusu lotniczego w przeciwnatarciu

Operacyjne cele działań korpusu lotniczego w przeciwnatarciu ustala dowódca sił powietrznych. Wynikają one z celów ogólnych przeciwnatarcia określanych przez Naczelnego Wodza. Natomiast taktyczne cele działań lotnictwa ustalają głównie dysponenti jego wysiłku, czyli dowódcy związków operacyjnych wojsk lądowych, dowódca marynarki wojennej oraz dowódca korpusu lotniczego - w odniesieniu do zadań realizowanych zgodnie z planem szczebla centralnego.

Celem działań korpusu lotniczego w przeciwnatarciu może być:

- w wymiarze rzeczowym - zadanie przeciwnikowi takich strat w lądowych zgrupowaniach obronnych i w siłach powietrznych, aby utrudnić mu powstrzymywanie natarcia wojsk własnych;

- w wymiarze przestrzennym - rozpoznawanie i niszczenie sił i środków przeciwnika rozmieszczonych w całej głębokości jego ugrupowania operacyjnego, w tym także dyslokowanych na jego terytorium;

- w wymiarze czasowym - ograniczanie czasu przeciwnika na organizowanie kolejnych rubieży obrony i wykonanie przeciwuderzenia, osiągnięte poprzez dezorganizowanie przegrupowujących się (wycofujących) wojsk oraz niszczenie komunikacji i przewozów.

Cele działań bojowych korpusu lotniczego w przeciwnatarciu będą osiągnięte w wyniku realizacji różnorodnych zadań.

Korpus lotniczy w przeciwnatarciu wykonuje dwie grupy zadań. **Pierwszą grupę stanowią zadania** wykonywane według planu szczebla centralnego (Naczelnego Wodza). Mają one często charakter strategiczny i operacyjny; niejednokrotnie będą one miały także charakter taktyczny i taktyczno-operacyjny. Będzie to miało miejsce w sytuacji, gdy określone związki operacyjne wojsk lądowych nie otrzymają wysiłku lotnictwa, a ich okresowe wsparcie przez korpus wykonywane będzie według planu szczebla strategicznego.

Drugą grupę zadań wydzielone siły korpusu lotniczego wykonują zgodnie z decyzjami dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych, stosownie do dysponowanego przez tych dowódców wysiłku lotnictwa na korpusne operacje zaczepne (prowadzone w ramach przeciwnatarcia). Zadania te z zasady mają charakter taktyczny i taktyczno-operacyjny. Wykonywane są one w pasach działania wojsk korpusów, na głębokość ich operacji zaczepnych.

Zadania korpusu lotniczego w przeciwnatarciu wykonywane według planów szczebla strategicznego i operacyjnego zostały zobrazowane w tabeli 3.

Najważniejsze zadania korpusu lotniczego w przeciwnatarciu (pogrupowane w bloki zadań o charakterze operacyjno-strategicznym), wykonywane według decyzji Naczelnego Wodza, obejmują: walkę o przewagę w powietrzu, wsparcie ogniowe wojsk, izolowanie rejonu działań bojowych, rozpoznanie powietrzne, transport powietrzny i inne (o charakterze operacyjnym oraz pomocnicze). Zadania te wykonywane są w całym pasie przeciwnatarcia i nie tylko na całą planowaną głębokość operacji, lecz także na maksymalnie możliwą głębokość oddziaływania bojowego lotnictwa.

ZADANIA KORPUSU LOTNICZEGO W PRZECIWNATARCIU

ZADANIA WYKONYWANE WE DŁUG SZCZEBŁA

STRATEGICZNEGO
(NACZELNEGO DOWÓDZTWA)

- 1. - **WALKA O PRZEWAGĘ W POWIETRZU:**
 - niszczenie lotnictwa na lotniskach i infrastruktury lotniskowej;
 - zwalczanie naziemnych środków OP i OPL wojsk;
- 2. - **WSPARCIE OGNIOWE WOJSK LĄDOWYCH:**
 - niszczenie naziemnych elementów broni precyzyjnej;
 - zwalczanie systemu dowodzenia i WRE szczebla operacyjnego;
 - zwalczanie wojsk obsadzających rubież obrony w głębi ugrupowania;
 - zwalczanie sił głównych broniących się i wycofujących wojsk;
 - wsparcie wojsk powietrzno-szturmowych i desantów;
- 3. - **IZOLOWANIE REJONÓW DZIAŁAŃ:**
 - zwalczanie odwodów operacyjnych i strategicznych, zwłaszcza w czasie przegrupowania celem wykonania przeciwwuderzenia;
 - dezorganizowanie logistyki, komunikacji i przewozów;
- 4. - **ROZPOZNANIE POWIETRZNE:**
 - ~~dezorganizowanie logistyki, komunikacji i przewozów;~~
- 5. - **TRANSPORT POWIETRZNY** (wojsk, sprzętu i środków materiałowych);
- 6. - **INNE ZADANIA**

OPERACYJNEGO (DOWÓDZTWO
ZO WOJSK LĄDOWYCH)

- 1. - **WSPARCIE OGNIOWE WOJSK LĄDOWYCH:**
 - niszczenie śmigłowców i samolotów bezpilotowych na lądowiskach;
 - niszczenie naziemnych elementów broni precyzyjnej, systemu dowodzenia i WRE szczebla taktycznego i operacyjno-taktycznego;
 - zwalczanie odwodów taktycznych i bliższych operacyjnych w czasie kontrataków i obsadzania kolejnych rubieży obrony;
 - zwalczanie artylerii lufowej i raketowej;
 - zwalczanie wojsk i obiektyw w punktach oporu i podczas wycofania;
- 2. - **ZWALCZANIE W POWIETRZU ŚMIGŁOWCÓW I SAMOLOTÓW BEZPILOTOWYCH;**
- 3. - **TRANSPORT POWIETRZNY** (wojsk, sprzętu i środków materiałowych);
- 4. - **ZADANIA POMOCNICZE:**
 - minowanie narzutowc;
 - oświetlenie;
 - wykonywanie zadań łącznikowych

Walkę o przewagę w powietrzu w początkowym okresie przeciwnatarcia korpus lotniczy może prowadzić, wykonując zadania w jeszcze toczącej się powietrznej operacji zaczepnej. Przeciwnatarcie może też rozpocząć się już po zakończeniu operacji powietrznej. W każdej z wymienionych sytuacji można założyć, że nasze wojska wywalczyły już przewagę w powietrzu, w początkowym czasie prowadzenia przeciwnatarcia. Jednak wywalczenie tej przewagi wcale nie oznacza jej utrzymania, gdyż przeciwnik zawsze będzie dążył do przechwycenia inicjatywy i panowania w powietrzu.

W związku z tym walkę o utrzymanie przewagi w powietrzu trzeba prowadzić przez cały czas trwania przeciwnatarcia. W walce, tej w znacznym, zakresie uczestniczyć będzie korpus lotniczy. Jego podstawowe zadania w tej walce będą obejmowały niszczenie lotnictwa przeciwnika na lotniskach oraz infrastruktury lotnisk, baz logistycznych sił powietrznych i systemu dowodzenia lotnictwem. W ramach tej walki korpus obezwładnia także naziemne środki systemu obrony powietrznej i przeciwlotniczej wojsk.

Udział korpusu w walce o utrzymanie przewagi w powietrzu będzie realizowany z różną intensywnością, w czasie prowadzenia przeciwnatarcia. Należy jednak oczekiwać, że w każdym dniu operacji zaczepnej część wysiłku lotnictwa myśliwsko-bombowego będzie wydzielana do zwalczania lotnictwa przeciwnika na lotniskach. Można przewidywać, że największą aktywność w tej walce korpus osiągnie w najistotniejszych okresach przeciwnatarcia, np. tuż przed forsowaniem szerokiej przeszkody wodnej przez nacierające wojska, w czasie zabezpieczenia wprowadzenia do bitwy nowego związku operacyjnego potęgującego natarcie, czy też przed planowanym wykonaniem przeciwuderzenia przez przeciwnika, kiedy to będzie on szczególnie dążył do odzyskania przewagi w powietrzu. W okresach tych prawdopodobnie zmniejszy się zakres użycia korpusu do wsparcia ogniowego nacierających wojsk i wykonywania innych zadań.

Wsparcie ogniowe wojsk lądowych, realizowane przez lotnictwo myśliwsko-bombowe, pożądanę jest koncentrować przede wszystkim na obezwładnianiu dalekonośnej broni precyzyjnego rażenia, niszczeniu systemu dowodzenia wojskami szczebla operacyjnego, zwalczaniu wojsk obsadzających kolejne (operacyjne) rubieże obrony i przegrupowujących się do wykonania przeciwuderzenia.

Ze względu jednak na bardzo mały skład lotnictwa myśliwsko-bombowego, zwłaszcza w ostatniej operacji prowadzonej w kampanii strategicznej, nacierające korpusy otrzymają niewielki jego wysiłek. W związku z tym uderzenia lotnictwa

według planu szczebla centralnego, niejednokrotnie będą musiały być wykonywane także w strefie taktycznej i taktyczno-operacyjnej, czyli w strefach odpowiedzialności dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych. Realizując takie działanie, lotnictwo myśliwsko-bombowe będzie niszczyło kontratakujące wojska, odwody taktyczne i bliższe operacyjne w czasie przegrupowania i obsadzania kolejnych rubieży obrony, pododdziały artylerii, śmigłowce (szczególnie uderzeniowe) na lądowiskach, broń precyzyjnego rażenia wchodzącą w skład pierwszorzutowych związków operacyjnych i inne obiekty utrudniające natarcie wojskom własnym.

Jeśli w składzie korpusu lotniczego będą śmigłowce bojowe, to również częścią ich wysiłku wydzielonego na przeciwnatarcie, będzie dysponował Naczelny Wódz. Uderzenia śmigłowców celowo jest koncentrować na głównym kierunku natarcia, do wsparcia wojsk wykonujących najistotniejsze zadania w operacji. Szczególna intensyfikacja ich użycia powinna następować w najważniejszych okresach przeciwnatarcia, np. w czasie forsowania czy też odpierania kontrataków i przeciwuderzeń. Realizując bezpośrednie wsparcie ogniowe nacierających wojsk, śmigłowce bojowe zwalczają przede wszystkim pododdziały pancerne i zmechanizowane, broniące się i kontratakujące (przeciwuderzające) w pierwszym rzucie ugrupowania przeciwnika. Mogą one ponadto "wymiać" śmigłowce uzbrojone przeciwnika z rejonów ich działań, utrudniając im zwalczanie nacierających wojsk, przenikać w ugrupowanie i zwalczać pododdziały artylerii, systemy dowodzenia szczebla taktycznego, pododdziały WRE i inne obiekty ze składu oddziałów i związków taktycznych pierwszego rzutu przeciwnika.

W czasie prowadzenia przeciwnatarcia można oczekiwać szerokiego wykorzystania, według planu szczebla centralnego, wojsk powietrznoszturmowych (dywizji kawalerii powietrznej), a niekiedy nawet desantów. W działaniach tych nieodzowny jest udział lotnictwa myśliwsko-bombowego i śmigłowców bojowych. Muszą one bowiem zapewniać bezpieczny przelot samolotów i śmigłowców transportowych z wojskami do rejonu działań, niszczyć obiekty przed wylądowaniem wojsk (przygotować rejon działań), wspierać desanty i wojska powietrzno-szturmowe podczas ich działań na lądzie, a następnie - w odniesieniu do szwadronów kawalerii - umożliwić im bezpieczny powrót w głąb ugrupowania wojsk własnych.

W razie zaś prowadzenia przeciwnatarcia wzdłuż wybrzeża i operacji zaczepnej przez marynarkę wojenną, lotnictwo musi niszczyć bazy i porty morskie, zespoły okrętów bojowych (uderzeniowych) i inne obiekty wynikające z potrzeb nacierających wojsk i sił floty.

Izolowanie rejonu działań bojowych przez lotnictwo myśliwsko-bombowe jest ważnym, choć chyba nieco mniej istotnym zadaniem niż w operacji obronnej. W czasie prowadzenia przeciwnatarcia można bowiem oczekiwać, że większość odwodów i drugich rzutów strategicznych (operacyjnych) została już przez przeciwnika wykorzystana. Nie oznacza to oczywiście, że nie będzie jego wojsk dyslokowanych w głąbi i przeznaczonych do wykonywania przeciwuderzeń oraz obsadzania kolejnych operacyjnych rubieży obrony. I właśnie walka z tymi wojskami będzie podstawowym zadaniem lotnictwa myśliwsko-bombowego, w ramach izolowania obszaru operacji.

Działania te z zasady będą wykonywane sposobem uderzeń zmasowanych lub ześrodkowanych, zwłaszcza w czasie przegrupowywania odwodów (drugich rzutów). W ramach tych uderzeń celowe jest niszczenie najistotniejszych obiektów, determinujących zdolność i moc bojową odwodów, a zwłaszcza ich systemu dowodzenia, śmigłowców uderzeniowych, artylerii, a także oddziałów pancernych i zmechanizowanych. Opóźnianie przegrupowania odwodów, a także ograniczanie ich manewrów, będzie osiągnięte w wyniku niszczenia przepraw (mostów), podpalania masywów leśnych na drogach ich marszu, minowania dróg, węzłów komunikacyjnych itp.

Podczas izolowania rejonu operacji, lotnictwo myśliwsko-bombowe powinno także niszczyć tyły operacyjne przeciwnika oraz jego komunikację i przewozy. W działaniach tych chodzi głównie o utrudnienie (odcięcie) zasilania materiałowego wojsk pierwszego rzutu, a tym samym spowodowanie znacznego zmniejszenia ich zdolności obronnych.

Rozpoznanie powietrzne prowadzone będzie w całym pasie przeciwnatarcia, ze szczególną koncentracją na głównym kierunku nacierających wojsk. Należy oczekiwać, że będzie ono prowadzone z największą intensywnością w początkowym okresie przeciwnatarcia, a następnie w najważniejszych zadaniach tej operacji (np. w czasie forsowania, wprowadzania do bitwy drugiego rzutu, odpierania przeciwuderzenia). W wyniku rozpoznania powietrznego, w zasadzie jedyne dalekonośne źródła rozpoznawcze, do sztabu strategicznego i sztabów operacyjnych powinny systematycznie docierać niezbędne informacje o: składzie, dyslokacji i przegrupowaniu odwodów strategicznych (operacyjnych); systemie dowodzenia szczebla strategicznego i operacyjnego; rozmieszczeniu dalekonośnej broni precyzyjnego rażenia; bazowaniu i manewrach lotniskowych lotnictwa; położeniu operacyjnych baz logistycznych; rozbudowywaniu rubieży obronnych w głąbi ugrupowania przeciwnika i składzie obsadzających je wojsk; dane o innych obiektach, umożliwiające wykrywa-

nie jego zamiarów, korygowanie decyzji o użyciu wojsk i uprzedzanie przeciwnika w działaniach. Niezbędne będzie także rozpoznawanie planowanych rejonów użycia wojsk powietrznoszturmowych i desantów.

Do czasu wprowadzenia na uzbrojenie naszych wojsk bezpilotowych środków rozpoznawczych, lotnictwo rozpoznawcze będzie zmuszone także prowadzić rozpoznanie w interesie (na korzyść) nacierających związków operacyjnych wojsk lądowych. Dlatego też rozpoznanie powietrzne wykonywane na rzecz sił powietrznych, zwłaszcza zaś innych rodzajów lotnictwa, będzie absorbowało niewielki wysiłek lotnictwa rozpoznawczego (do 10%), wykorzystywany w przeciwnatarciu.

Transport powietrzny wojsk i sprzętu celowo jest wykonywać przede wszystkim dla wzmocnienia zgrupowań nacierających na głównym kierunku uderzenia oraz systematycznego zasilania ich w niezbędne środki materiałowe. Dotyczy to zwłaszcza wojsk, które oderwą się od sił głównych i baz logistycznych i będą w szybkim tempie prowadziły natarcie w głębi ugrupowania przeciwnika.

Transport powietrzny powinien być także wykorzystywany - jeśli zajdzie taka potrzeba - do wzmocnienia ugrupowania wojsk na kierunku wykonania przez przeciwnika przeciwuderzenia. Samoloty i śmigłowce transportowe mogą być ponadto użyte do przyspieszenia manewrów lotniskowych innych rodzajów lotnictwa oraz do desantowania desantów.

Trzeba jednak zaznaczyć, że przekazanie części śmigłowców transportowych do dywizji kawalerii powietrznej znacznie zmniejszy zakres transportu powietrznego, realizowanego przez korpus lotniczy w przeciwnatarciu. Natomiast użycie śmigłowców ze składu DKP do przewozów powietrznych, wykonywanych na korzyść KZ, będzie także ograniczone, z uwagi na ich wykorzystanie przede wszystkim do działań powietrzno-szturmowych (desantowoszturmowych) w głębi ugrupowania przeciwnika.

W przeciwnatarciu korpus lotniczy będzie wykonywał również wiele **innych zadań**, zwłaszcza jeśli w wyniku pomyślnie realizowanego natarcia i wypierania wojsk przeciwnika, lotnictwo będzie w stanie oddziaływać w głąb jego terytorium. Wówczas lotnictwo myśliwsko-bombowe może uderzać na infrastrukturę państwa przeciwnika (np. na wybrane zakłady przemysłowe, elektrownie, stacje wodociągowe, tamy wodne, węzły komunikacyjne itp.) i inne obiekty, których zniszczenie może paraliżować morale jego społeczeństwa i funkcjonowanie gospodarki.

Niekiedy lotnictwo korpusu, zgodnie z decyzjami szczebla centralnego, może ponadto oświetlać teren, zapewniać dowodzenie z powietrza, stawiać zapory

minowe, realizować zadania łącznikowe i inne o charakterze pomocniczym, wynikające z potrzeb nacierających zgrupowań uderzeniowych wojsk lądowych.

Przedstawione najistotniejsze zadania korpusu lotniczego w przeciwnatarciu są wykonywane według decyzji szczebla strategicznego. Równocześnie z tymi działaniami część sił korpusu lotniczego, a także lotnictwo wchodzące w skład związków wojsk lądowych (śmigłowce), będzie realizowało zadania w operacjach zaczepnych związków operacyjnych wojsk lądowych, zgodnie z decyzjami dowódców KZ. Problematyka ta, dotycząca sygnalizowanej już drugiej grupy zadań lotnictwa, ujęta jest jednak w innych opracowaniach i dlatego nie będzie ona rozwijana w niniejszym podręczniku.

2.2. Warunki działań korpusu lotniczego w przeciwnatarciu

Warunki działań korpusu lotniczego w początkowym okresie przeciwnatarcia będą zdeterminowane koniecznością równoczesnego udziału lotnictwa w końcowej fazie powietrznej operacji zaczepnej i w operacji marynarki wojennej. Okres ten, jak już wspomniano wcześniej, będzie **szczególnie trudną fazą działań** lotnictwa, wymagającą maksymalnego natężenia jego użycia, przenoszenia działań i zadań z jednej operacji na drugą, niezwykle sprawnego funkcjonowania sztabów i przygotowania wykonawców oraz wszechstronnej troski o żywotność lotnictwa (na ziemi i w powietrzu) i szybkie odtwarzanie jego gotowości do kolejnych wylotów.

Jednak wywalczenie przewagi w powietrzu może znacznie **ułatwić warunki działań** korpusu lotniczego w dalszych etapach przeciwnatarcia. Trzeba oczekiwać bowiem, że w tej sytuacji zostanie w szerokim zakresie rozbita strefowa OP przeciwnika, w tym także liczące się straty poniesie jego lotnictwo myśliwskie. Zmniejszenie możliwego przeciwdziałania OP przeciwnika, chociaż nie wyeliminuje potrzeby okresowej osłony w powietrzu zgrupowań lotnictwa korpusu przez własne myśliwce, sprawi jednak, że częściej niż w obronie, lotnictwo będzie mogło wspierać wojska w sposób systematyczny (urzutowany), niewielkimi grupami samolotów, a także wykonywać część działań (zadań) w sposób interwencyjny, na wezwanie z pola walki. Niejednokrotnie będą również istniały sprzyjające warunki do prowadzenia rozpoznania powietrznego, wykonywanego przez pojedyncze załogi oraz pary i klucze samolotów bez konieczności łączenia ich we wspólne ugrupowania z lotnictwem myśliwsko-bombowym. Takie warunki będą zatem sprzyjały zachowaniu przez lotnictwo ciągłości rozpoznania i zwalczania wybranych obiektów przeciwnika.

Wypada jednak nadmienić, że warunki związane z pokonywaniem obrony powietrznej przeciwnika ulegną pogorszeniu, jeśli głębokość przeciwnatarcia będzie sięgała do granicy państwowej lub poza nią. Wówczas bowiem lotnictwo korpusu znaczną część zadań będzie wykonywało w **głębi terytorium przeciwnika**, gdzie mogą być rozmieszczone pododdziały stacjonarnych posterunków radiotechnicznych i rakiet przeciwlotniczych. Niezbędne więc będzie zmniejszenie wylotów urzutowanych i zwiększenie sił wydzielanych do przełamania systemu OP, co odbywać się będzie kosztem wsparcia ogniowego nacierających wojsk.

W działaniach lotnictwa trzeba także uwzględnić niezwykle trudne warunki bazowania (ugrupowania) korpusu. W początkowym okresie przeciwnatarcia należy przewidywać ciągły manewr związków taktycznych lotnictwa, spowodowany koniecznością ich działań w kilku jednocześnie prowadzonych operacjach. Następnie zaś, w wyniku pomyślnie prowadzonego natarcia, można oczekiwać systematycznego zmniejszania się liczby dysponowanych lotnisk. Przeciwnik będzie bowiem niszczył lotniska na obszarach, które będzie opuszczał (z których się wycofuje). Niekiedy może nawet istnieć groźba "oderwania się" nacierających wojsk lądowych od wspierającego je lotnictwa, spowodowana **brakiem odpowiedniej sieci lotniskowej**. Zmniejszy to głębokość oddziaływania lotnictwa i może bardzo poważnie ograniczyć wykonywanie zadań o charakterze operacyjnym i strategicznym. W tej sytuacji, zwłaszcza w końcowym okresie przeciwnatarcia, trzeba przewidywać, że pododdziały lotnictwa będą wykorzystywały przede wszystkim dogodne fragmenty dróg (drogowe odcinki lotniskowe) do doraźnego bazowania i odtwarzania gotowości bojowej do kolejnych wylotów. Wskazuje to z jednej strony na niezbędność posiadania manewrowej logistyki lotnictwa, zdolnej do odtwarzania gotowości w warunkach "półowych", z drugiej zaś sygnalizuje problemy w dowodzeniu, zabezpieczeniu i wykonaniu zadań przez lotnictwo (np. w tworzeniu ugrupowania operacyjnego).

Znaczne trudności dotyczyć będą także organizowania i realizowania współdziałania, zwłaszcza z nacierającymi wojskami lądowymi. Wymagać to będzie szczególnej operatywności funkcjonowania przedstawicieli korpusu przebywających na odpowiednich SD wojsk lądowych i szybkiego przekazywania dokonanych ustaleń na SD korpusu lotniczego i związków taktycznych lotnictwa. Nie będzie to jednak łatwe z uwagi na obezwładnianie radioelektroniczne środków łączności, pracujących w systemach dowodzenia lotnictwem.

Wskazane uwarunkowania spowodują, że będzie istniała potrzeba ciągłego korygowania wcześniej opracowanych planów, chociażby ze względu na opóźnienia w

odtworzeniu gotowości bojowej samolotów, które wylądowały na drogowym odcinku lotniskowym lub trudności w terminowym przekazaniu im nowych zadań bojowych i zmienionych ustaleń dotyczących współdziałania z wojskami lądowymi. Wymagać to będzie szybkiego decydowania o działaniach lotnictwa w innych ugrupowaniach, doraźnego organizowania uderzeń nawet małymi grupami lotnictwa, niezwykle sprawnego funkcjonowania systemu dowodzenia i logistyki.

W sumie warunki działań korpusu lotniczego w przeciwnatarciu nie będą należały do łatwych. Stworzą one potrzeby szczególnej troski o zapewnienie ciągłości i operatywności dowodzenia, wszechstronnego zabezpieczenia działań bojowych lotnictwa oraz współdziałania z nacierającymi wojskami lądowymi. Inne uwarunkowania, takie np. jak działania w warunkach natarcia radioelektronicznego, ciągłego manewru obiektów podlegających rozpoznaniu i zwalczaniu czy też osłony przez myśliwce i współdziałania z siłami OP i OPL wojsk, są podobne jak w innych operacjach i dlatego nie będą prezentowane w niniejszej części podręcznika.

2.3. Możliwości operacyjne (bojowe) korpusu lotniczego w przeciwnatarciu

Możliwości operacyjne korpusu lotniczego w przeciwnatarciu określane są grupami wskaźników przestrzennych, czasowych i skuteczności bojowej. Są one zdeterminowane wieloma zmiennymi czynnikami i dlatego ich prezentacja w pełnym zakresie w tym opracowaniu jest niecelowa. Wypada natomiast przedstawić najistotniejsze z nich (z grupy skuteczności bojowej) w odniesieniu do głównych zadań lotnictwa wykonywanych w przeciwnatarciu, a dotyczących możliwości ogniowych, rozpoznawczych i transportowych.

Możliwości te zależą głównie od składu bojowego lotnictwa jaki pozostał do działań w przeciwnatarciu, jego wysiłku wydzielonego do wykorzystania w operacji zaczepnej, rodzaju wykonywanych zadań, sprawności technicznej samolotów i śmigłowców, strat bezpowrotnych aparatów latających, dysponowanych środków rażenia i głębokości wykonywania zadań.

W celu ustalenia najważniejszych możliwości korpusu lotniczego w przeciwnatarciu przyjęto następujące założenia ⁴:

⁴ Przyjęto, że w składzie korpusu znajdują się nadal zasadnicze siły lotnictwa wojsk lądowych, tj. pułki śmigłowców bojowych oraz jedna eskadra śmigłowców transportowych.

- do działań bojowych korpus może wydzielić: 60 samolotów myśliwsko-bombowych, 15 samolotów rozpoznawczych, 8 samolotów transportowych An-26, 8 śmigłowców transportowych Mi-8, 20 śmigłowców uderzeniowych Mi-24, 30 śmigłowców uderzeniowych Mi-2, 15 śmigłowców wsparcia ogólnego Mi-2 (uzbrojonych w NPR) oraz 10 śmigłowców Mi-2 przystosowanych do minowania narzutowego;

- współczynnik sprawności technicznej samolotów i śmigłowców w czasie trwania operacji wynosi 0,8;

- współczynnik strat bezpowrotnych lotnictwa bojowego w każdym wylocie wynosi 0,03 (3% strat), a lotnictwa transportowego i śmigłowców 0,01 (1% strat);

- do zabezpieczenia działań własnych wydziela się 10% wysiłku lotnictwa myśliwsko-bombowego i 5% wysiłku śmigłowców uzbrojonych;

- planowany wysiłek w przeciwnatarciu: lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego 10 wylotów oraz lotnictwa transportowego i lotnictwa wojsk lądowych 15 wylotów.

Z dokonanych szacunkowych kalkulacji wynika, że wskazane siły korpusu (przy założonych uwarunkowaniach) w przeciwnatarciu mogą osiągnąć:

- **lotnictwem myśliwsko-bombowym** wykonywać zadania wysiłkiem około 450 samolotolotów, stanowiących równowartość około 1000 jednolitych obliczeniowych środków ogniowych, oraz obezwładnić 8-12 naziemnych środków OP (baterii rakiet przeciwlotniczych, posterunków wykrywania), samoloty na 5 lotniskach, 5 stanowisk dowodzenia szczebla operacyjnego, 20 grupowych obiektów pierwszej kolejności rażenia (np. pododdziały broni precyzyjnego rażenia, eskadry śmigłowców uderzeniowych na lądowiskach, pododdziały artylerii, SD szczebla taktycznego) i siły główne 1,5 związku taktycznego wojsk lądowych w marszu lub jednego związku taktycznego w rejonie ześrodkowania;

- **lotnictwem rozpoznawczym** wykonywać zadania wysiłkiem około 115 samolotolotów i rozpoznać około 180 obiektów;

- **śmigłowcami uderzeniowymi** (Mi-24 i Mi-2 z PPK) wykonywać zadania wysiłkiem około 630 śmigłowcolotów (stanowiących równowartość około 550 jednolitych obliczeniowych środków ogniowych) i zniszczyć środki pancerne i opancerzone siły ekwiwalentnych dwóm dywizjom lub obezwładnić siły ekwiwalentne trzem dywizjom; ponadto mogą one zniszczyć w powietrzu 25-35 śmigłowców słabo manewrujących, w tym około 50% uzbrojonych;

- śmigłowcami wsparcia ogólnego wykonywać zadania wysiłkiem około 180 wylotów i zniszczyć około 70 środków nieopancerzonych (np. samochody specjalne, radiostacje, wyrzutnie rakiet przeciwlotniczych);

- samolotami i śmigłowcami transportowymi wykonywać zadania około 200 wylotami i przewieźć około 750-850 ton różnych ładunków (wojska, sprzętu, środków materiałowych itp.);

- śmigłowcami z urządzeniami PLATAN wykonywać zadania około 120 wylotami oraz postawić 10 dużych i do 30 małych pól minowych.

Orientacyjne możliwości operacyjne korpusu w operacji zostały ujęte w tabeli 4.

Zaprezentowane wybrane możliwości korpusu lotniczego wskazują, że przy założonych uwarunkowaniach może on wyeliminować z działań siły równoważne jednemu związkowi operacyjnemu przeciwnika, śledzić i obezwładniać wiele innych obiektów stanowiących największe zagrożenie dla nacierających wojsk oraz przewieźć drogą powietrzną znaczną masę różnych ładunków.

Do kalkulacji przyjęto, że w składzie korpusu znajdują się pułki śmigłowców bojowych. W razie ich przekazania do wojsk lądowych możliwości korpusu (lotnictwa taktycznego) zostaną zmniejszone do oczekiwanych rezultatów działań lotnictwa myśliwsko-bombowego, rozpoznawczego i transportowego. Natomiast wyniki użycia śmigłowców uderzeniowych, wsparcia ogólnego i przystosowanych do minowania będą wówczas uwzględniane w kalkulacjach dotyczących użycia etatowego lotnictwa związków operacyjnych (KZ) wojsk lądowych.

Trzeba wreszcie zaznaczyć, że przedstawione możliwości korpusu w przeciwnatarciu są orientacyjne i nie można ich traktować w sposób w pełni wiarygodny. Inny niż wskazano skład lotnictwa, inne jego wysiłki, uzbrojenie w nieoptymalne środki rażenia, działania z połową ładunku bojowego, w trudnych warunkach atmosferycznych i w nocy oraz jeszcze inne zależności spowodują, że możliwości te będą różne od wymienionych. Przytoczono je jednak (tj. możliwości), aby wykazać jak duży jest potencjał korpusu w zakresie możliwych rezultatów działań i - w konsekwencji - wskazać jego wpływ na osiągnięcie celów przeciwnatarcia.

ORIENTACYJNE MOŻLIWOŚCI KORPUSU LOTNICZEGO W PRZECIWNATARCIU

LOTNICTWO UDERZENIOWE	LOTNICTWO ROZPOZNAWCZE
<ul style="list-style-type: none"> - LMB wykonywać zadania wysiłkiem 450 s/l, stanowiących równowartość 1000 jednolitych obliczeniowych środków ogniowych; - śmigłowcami uderzeniowymi i wsparcia ogólnego wykonywać zadania wysiłkiem 800 s/l, stanowiących równowartość 700 jednolitych obliczeniowych środków ogniowych; - łącznie samolotami i śmigłowcami: 	<ul style="list-style-type: none"> - wykonywać zadania wysiłkiem 115 s/l; - rozpoznać 180 obiektów.
<ul style="list-style-type: none"> - obezwładnić siły główne jednego związku operacyjnego wojsk lądowych; - zaminować 5 lotnisk i obezwładnić bazujące na nich samoloty; 	<p style="text-align: center;">LOTNICTWO TRANSPORTOWE</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonywać zadania wysiłkiem 100 wylotów samolotów i 100 wylotów śmigłowców; - przewieźć 750-850 ton różnych ładunków.
<ul style="list-style-type: none"> - obezwładnić 5 SD szczebla operacyjnego i 20 grupowych obiektów pierwszej kolejności rażenia; - obezwładnić 8-12 obiektów systemu OP; - zniszczyć w powietrzu 25-35 śmigłowców; - obezwładnić 70 obiektów nieopancerzonych. 	<p style="text-align: center;">LOTNICTWO POMOCNICZE</p> <ul style="list-style-type: none"> - śmigłowcami z urządzeniami PLATAN wykonywać zadania 120 wylotami; - postawić 10 dużych i 30 małych pól minowych; - siłami eskadry lotniczej KL wykonywać zadania o charakterze łącznikowym, przewozu grup operacyjnych, dowozu rozkazów i zarządzeń, zapewnienia dowodzenia z powietrza itp.

2.4. Zasady użycia korpusu lotniczego w przeciwnatarciu

Treść najistotniejszych zasad użycia korpusu w przeciwnatarciu rozpoczniemy od ustalenia wielkości możliwego wysiłku lotnictwa wykorzystywanego w tej operacji. Wielkość ta może być bardzo różnorodna i zależy od dwóch generalnych uwarunkowań. Po pierwsze, od możliwego (globalnego) wysiłku korpusu lotniczego w całych działaniach bojowych, który jest zdeterminowany przede wszystkim zgromadzonymi w okresie pokoju zapasami środków materiałowych (środkami rażenia, paliwem itd.). Po wtóre, zależy od wysiłku lotnictwa wykorzystanego w operacjach poprzedzających przeciwnatarcie (tj. w powietrznej, lądowej i morskiej operacji obronnej oraz w powietrznej operacji zaczepnej). Wysiłek korpusu lotniczego w przeciwnatarciu stanowi bowiem różnicę między globalnym wysiłkiem lotnictwa a wykorzystywanym w innych operacjach. Można tę zależność zapisać w sposób następujący:

$$W_{LOZ} = W_G - (W_{POO} + W_{LOO} + W_{MOO} + W_{POZ}) \quad (3)$$

gdzie:

W_{LOZ} - wysiłek korpusu w przeciwnatarciu (lądowej operacji zaczepnej);

W_G - globalny wysiłek korpusu możliwy do wykorzystania w działaniach wojennych;

W_{POO} - wysiłek korpusu w powietrznej operacji obronnej;

W_{LOO} - wysiłek korpusu w lądowej operacji obronnej;

W_{MOO} - wysiłek korpusu w morskiej operacji obronnej;

W_{POZ} - wysiłek korpusu w powietrznej operacji zaczepnej.

W razie zaś, gdy w ramach kampanii strategicznej nie prowadzi się wszystkich wskazanych operacji (np. morskiej operacji obronnej lub powietrznej operacji zaczepnej), to wówczas uwzględnia się tylko wysiłek globalny oraz wykorzystywany w rzeczywiście realizowanych operacjach (np. w powietrznej i lądowej operacji obronnej). Można to zapisać następująco:

$$W_{LOZ} = W_G - (W_{POO} + W_{LOO}) \quad (4)$$

Z powyższych rozważań wynika znaczna trudność w ustaleniu wysiłku korpusu lotniczego w przeciwnatarciu. Jest to bowiem z reguły ostatnia operacja w kampanii

strategicznej i dlatego wykorzystuje się w niej wysiłek lotnictwa jaki pozostał - aż do całkowitego wyczerpania zapasów materiałowych. Jednak takie ujęcie powyższego zagadnienia nie zawsze jest celowe, gdyż planując przebieg kampanii strategicznej, w tym przeciwnatarciu, trzeba kierować się również innymi kryteriami. W odniesieniu do operacji zaczepnej dotyczy to głównie średniego (dobowego) natężenia działań lotnictwa, zakresu jego zadań i długotrwałości przeciwnatarcia.

Przewidywany zakres zadań w przeciwnatarciu i wynikające stąd średnie natężenie działań lotnictwa, jak wynika z dokonanych analiz, jest nieco mniejsze niż w lądowej operacji obronnej. Większość zasadniczych wojsk (obiektów) przeciwnika powinna być bowiem pobita już w poprzednich operacjach. Trzeba jednak uwzględnić i to, że skład bojowy lotnictwa w tym okresie kampanii strategicznej może być niewielki (w wyniku strat poniesionych we wcześniej prowadzonych operacjach). To zaś powoduje konieczność jego znacznej aktywności działań, aby rekompensować występujące niedostatki ilościowe samolotów i śmigłowców. Biorąc pod uwagę te uwarunkowania proponuje się przyjmować następujące **średnie dobowe natężenie działań lotnictwa w przeciwnatarciu**: dla samolotów bojowych 1-1,5 wylotu oraz dla lotnictwa wojsk lądowych (śmigłowców) i samolotów transportowych 2-2,5 wylotu.

Takie założenia sprawiają, że w przeciwnatarciu o krótkim czasie trwania wysiłek rodzajów lotnictwa korpusu może wynosić: 5-10 wylotów lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego oraz 10-15 wylotów lotnictwa wojsk lądowych i transportowego.

Natomiast w przeciwnatarciu długotrwałym wysiłek ten się zwiększy i może osiągnąć do 15 wylotów lotnictwa bojowego i 20-30 wylotów samolotów transportowych i śmigłowców.

Wysiłek ten przelicza się następnie na **liczbę samolotolotów i śmigłowcolotów**, przyjmując do obliczeń prognozowany skład lotnictwa w czasie rozpoczęcia przeciwnatarcia. Stosuje się w tym celu metodykę i wzory ujęte w pierwszej części niniejszego studium operacyjnego.

Wskazane wysiłki i natężenia działań uwarunkowane są ustaleniami dokonanymi w pierwszej i drugiej części podręcznika. W razie zastosowania rozwiązań pragmatycznych innych niż to ujęto w tamtych częściach podręcznika, również wysiłek lotnictwa w przeciwnatarciu może odbiegać od przedstawionego wyżej. Nie chodzi tu jednak o precyzyjne ustalenie pożądanego wysiłku lotnictwa w przeciwnatarciu (jest to niemożliwe z powodu występowania wielu zmiennych zależności), lecz o wskazanie określonej metodyki postępowania w tym zakresie.

Wysiłek korpusu lotniczego wydzielany do działań w przeciwnatarciu określa **Naczelny Wódz na wniosek dowódcy sił powietrznych**. Dowódca WLOP proponuje także podział wysiłku według etapów (zadań) przeciwnatarcia oraz jego wykorzystanie zgodnie z planami centralnymi i decyzjami dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych.

Jeśli chodzi o wykorzystanie lotnictwa według etapów (zadań), to w decydującym stopniu zależy to od głębokości i czasu trwania przeciwnatarcia. Operacja zaczepna o stosunkowo niewielkiej głębokości i krótkim czasie trwania, najczęściej nie będzie realizowana według etapów, lecz według najistotniejszych zadań, które mają wykonać wojska. Mogą to być takie zadania jak np. wprowadzenie do bitwy zgrupowania uderzeniowego i przełamanie obrony przeciwnika, forsowanie przeszkody wodnej, odparcie przeciwuderzenia przeciwnika, wprowadzenie do bitwy drugiego rzutu operacyjnego, bitwa spotkaniowa itp. W takich warunkach podział wysiłku lotnictwa dokonuje się także według **najważniejszych zadań wykonywanych w przeciwnatarciu**, dążąc do wykorzystywania największego wysiłku w decydujących okresach operacji zaczepnej (np. w czasie przełamania obrony przeciwnika i odparcia jego przeciwuderzenia po 30% z całego wysiłku wydzielonego do przeciwnatarcia).

Natomiast przeciwnatarcie o większej długotrwałości i głębokości operacji prowadzone będzie z zasady w dwóch etapach, obejmujących zadanie bliższe i dalsze. Przeprowadzone analizy wykazują, że najczęściej decydujące dla osiągnięcia założonych celów przeciwnatarcia, jest wykonanie zadań w etapie pierwszym (tj. zadaniu bliższym). **W związku z tym wydzielony wysiłek korpusu lotniczego do wykorzystania w przeciwnatarciu celowo jest podzielić następująco:**

- zadania bliższe - 50-60% wysiłku wykorzystywanego w operacji;
- zadania dalsze - 30-40% dysponowanego wysiłku lotnictwa;
- odwód Naczelnego Wodza - do 10% tego wysiłku.

Wskazany podział wysiłku korpusu lotniczego według etapów prowadzenia przeciwnatarcia trzeba traktować jako orientacyjny. Warunki prowadzenia operacji mogą bowiem spowodować nieco inny podział tego wysiłku. Na przykład, jeśli w zadaniu bliższym będzie istniała potrzeba rozbicia silnych jeszcze wojsk przeciwnika i odparcia przeciwuderzenia jego odwodów, a w zadaniu dalszym nie przewiduje się zdecydowanego oporu, to w pierwszym etapie operacji można wykorzystywać 70-80% wysiłku, zaś w etapie drugim nie więcej niż 30%. Ale może ukształtować się sytuacja przeciwna, w której właśnie w zadaniu dalszym trzeba będzie toczyć

wyczerpujące bitwy z silnymi odwodami strategicznymi przeciwnika. Wówczas będzie istniała celowość wykorzystania w zadaniu bliższym mniejszego wysiłku lotnictwa (np. 40%), zaś w zadaniu dalszym, większego (np. 60%). Zawsze bowiem podział wysiłku korpusu lotniczego musi wynikać z zamiaru Naczelnego Wodza o przeprowadzeniu przeciwnatarcia, który jest zdeterminowany m. in. czasem trwania etapów, zakresem zadań, terenem oraz składem bojowym i zgrupowaniem wojsk własnych i przeciwnika.

Podkreślenia wymaga ponadto potrzeba pozostawiania w odwodzie Naczelnego Wodza części wysiłku lotnictwa, w celu wykorzystywania go do realizacji nie przewidzianych zadań, wynikających z rozwoju sytuacji bojowej. Wysiłek pozostawiony w odwodzie powinien być jednak znacznie mniejszy niż w operacji obronnej, gdzie zalecane jest utrzymywanie w rezerwie do 20 % jego wielkości wykorzystywanej w operacji. W przeciwnatarciu inicjatywa operacyjna pozostaje bowiem w ręku strony nacierającej, która także ma możliwość narzucania swojej woli, wybierania czasu i kierunku uderzeń itp. W sumie więc może być mniej nieprzewidzianych problemów operacyjnych niż w obronie i dlatego wysiłek pozostawiany w odwodzie może wynosić 5-10% całości wysiłku wydzielonego do przeciwnatarcia.

Oprócz podziału wysiłku według etapów (zadań) przeciwnatarcia istotne są także ustalenia dotyczące wykorzystania lotnictwa w przewidywanych zadaniach korpusu. Jeśli chodzi o lotnictwo transportowe, to podziału tego dokonuje się według szczegółowych zadań, jak np. przewozy wojsk, desantowanie, dowóz środków materiałowych, zabezpieczenie manewrów lotniskowych innych rodzajów lotnictwa itp. Podobnie rozwiązuje się problematykę rozpoznania powietrznego, gdzie podział także może obejmować: rozpoznanie odwodów, rozpoznanie lotnictwa na lotniskach i naziemnych środków OP, rozpoznanie zgrupowań obronnych pierwszego rzutu, rozpoznanie systemu dowodzenia itp.

Nieco bardziej skomplikowany jest podział wynikający z przewidywanego wykorzystania lotnictwa myśliwsko-bombowego. Wykonuje ono bowiem kilka zadań o znaczeniu strategiczno-operacyjnym, których znaczenie w różnych okresach prowadzenia przeciwnatarcia jest inne. Dokonane analizy wskazują jednak, że zakres zadań związanych z izolowaniem rejonu działań bojowych przez lotnictwo jest mniejszy niż w operacji obronnej. Uwzględniając te, a także inne uwarunkowania najczęściej celowe jest przewidywanie następującego wykorzystania lotnictwa myśliwsko-bombowego:

- do walki o utrzymanie przewagi w powietrzu - 20-30% wysiłku dysponowanego na przeciwnatarcie;
- do wsparcia ogniowego wojsk - 50-70% całości wysiłku;
- do izolowania rejonu działań i wykonywania zadań innych - 20-30% tego wysiłku.

Natomiast wysiłek śmigłowców uderzeniowych i wsparcia ogólnego w zdecydowanej większości (do 90%) pożądane jest użyć do wsparcia ogniowego wojsk lądowych, a jego pozostałość - do niszczenia w powietrzu śmigłowców przeciwnika i wykonywania innych zadań.

Jak już sygnalizowano wcześniej, wysiłek korpusu lotniczego wydzielony do przeciwnatarcia wykorzystywany jest według decyzji szczebla strategicznego (Naczelnego Dowództwa) i zgodnie z planami dowódców związków operacyjnych (KZ) wojsk lądowych. Podział tego wysiłku na te szczeble dowodzenia jest kolejnym problemem, który wymaga ustalenia. Zajmiemy się zatem tym zagadnieniem.

Korpus lotniczy ma realizować zadania w całym pasie przeciwnatarcia, a także na korzyść wojsk, które mogą w tym czasie prowadzić działania obronne (np. na skrzydłach nacierających zgrupowań uderzeniowych). Bardzo szeroki zakres możliwych zadań w warunkach posiadania niewielkiego składu bojowego lotnictwa (w wyniku poniesionych strat w poprzednich operacjach) powoduje, że **nie można doprowadzić do rozpraszania wysiłków korpusu**. Jego działania muszą być skoncentrowane na głównym kierunku uderzenia i na wykonaniu najważniejszych zadań, zwłaszcza w decydujących okresach przeciwnatarcia. To masowanie użycia lotnictwa nie może powodować zaniedbywania jego działań na kierunkach pomocniczych, szczególnie, że w niektórych okresach przeciwnatarcia one właśnie mogą mieć istotne znaczenie dla osiągnięcia celów operacji zaczepnej.

Takie uwarunkowania sprawiają, że będzie istniała konieczność systematycznego przenoszenia działań korpusu i kolejnego ześrodkowywania jego wysiłków na różnych obiektach (zadaniach) i obszarach prowadzenia walk i bitew lądowych. Aby można było w taki sposób wykorzystywać lotnictwo, trzeba utrzymywać w dyspozycji szczebla strategicznego większość sił i wysiłku korpusu. Jednak zakres centralizacji użycia rodzajów lotnictwa korpusu w przeciwnatarciu będzie różny.

Jeśli chodzi o **lotnictwo rozpoznawcze i samoloty transportowe**, to niezwykle szeroki zakres przewidywanych zadań o znaczeniu operacyjnym, a nawet strategicznym powoduje, że powinny one być wykorzystywane **wyłącznie według planów szczebla centralnego**. Nie oznacza to, że działania lotnictwa rozpoznawczego i

transportowego w sposób pośredni, czy nawet bezpośredni, nie mogą być realizowane na korzyść związków operacyjnych wojsk lądowych. Jednak o użyciu lotnictwa rozpoznawczego i transportowego powinien decydować Naczelny Wódz. Natomiast dowódcy KZ mogą składać do Naczelnego Dowództwa prośby (potrzeby) dotyczące rozpoznania i transportu powietrznego, które po ewentualnym uwzględnieniu (ujęciu w odpowiednich planach na szczeblu centralnym) będą wykonywane zgodnie z decyzjami dowodzącego siłami zbrojnymi, w tym także w interesie prowadzących operację zaczepną KZ.

Pozostałe w korpusie lotniczym niewielkie ilości śmigłowców transportowych będą także wykorzystywane przede wszystkim zgodnie z planami Naczelnego Dowództwa. Jednak część ich wysiłku (około 20-40%) wydzielonego do wykorzystania w przeciwnatarciu może być wydzielona do dyspozycji dowódców KZ, zwłaszcza prowadzących natarcie na głównym kierunku uderzenia. Może to mieć miejsce szczególnie w czasie desantowania desantów taktycznych i konieczności zasilania wojsk, które przeszły do pościgu.

Lotnictwo myśliwsko-bombowe, pozostając główną dalekonośną siłą oddziaływania ogniowego, ma do spełnienia cały szereg zadań realizowanych w obszarze operacyjnym. Dotyczy to zwłaszcza niszczenia lotnictwa na lotniskach, zwalczania odwodów operacyjnych, dalekonośnej broni precyzyjnego rażenia i obiektów infrastruktury państwa przeciwnika. Musi także przenosić uderzenia z jednego rejonu (kierunku) na drugi. Ten znaczny zakres zadań realizowanych na dużych głębokościach wskazuje na potrzebę dużej centralizacji jego użycia.

Z drugiej jednak strony potrzeby nacierających KZ, dotyczące ich wsparcia w strefie taktyczno-operacyjnej, będą niewiele tylko mniejsze niż w operacji obronnej. Natomiast w czasie przeciwnatarcia - jak już to prezentowano wcześniej - warunki działań lotnictwa będą bardziej korzystne niż w obronie (przewaga w powietrzu powinna należeć do strony nacierającej). W związku z tym lotnictwo będzie mogło często wykonywać zadania mniejszymi grupami, co jest charakterystyczne podczas jego działań w interesie związków operacyjno-taktycznych wojsk lądowych. W razie dużej centralizacji użycia lotnictwa myśliwsko-bombowego, działaniami tymi musiałyby się zajmować szczebel centralny, co nie byłoby rozwiązaniem korzystnym. Uwzględniając te i jeszcze inne uwarunkowania proponuje się, aby w przeciwnatarciu Naczelny Wódz wykorzystywał około 60-70% wysiłku lotnictwa myśliwsko-bombowego, zaś dowódcy KZ mieli do swojej dyspozycji pozostały wysiłek, tj. około 30-40%.

Do czasu utrzymywania w składzie korpusu lotniczego lotnictwa wojsk lądowych, trzeba uwzględniać celowość użycia śmigłowców uderzeniowych (bojowych) i przystosowanych do minowania, zarówno według planu szczebla strategicznego, jak i decyzji dowódców związków operacyjno-taktycznych wojsk lądowych. Z przeprowadzonych analiz wynika, że śmigłowce, z uwagi na ich działania bezpośrednio w interesie nacierających wojsk, powinny być wykorzystywane głównie przez dowódców KZ. Natomiast przez Naczelnego Wodza, mogą być używane przede wszystkim w decydujących okresach przeciwnatarcia, gdy istnieje potrzeba centralizacji użycia niemal całego lotnictwa, w celu masowania jego działań w najważniejszym rejonie (obszarze) nacierających wojsk i na najistotniejszych zadaniach. W związku z tym istnieje celowość wykorzystywania przez Naczelnego Wodza nie więcej niż 20-30% wysiłku śmigłowców; pozostałym ich wysiłkiem (70-80%) wydzielonym do przeciwnatarcia powinni dysponować dowódcy związków operacyjno-taktycznych wojsk lądowych.

Zaprezentowane reguły wskazują na zróżnicowaną potrzebę centralizacji użycia rodzajów lotnictwa korpusu w przeciwnatarciu. Wytuczają one także pożądane tendencje dotyczące wykorzystywania jego wysiłków przez dowódców KZ.

Wypada w tym miejscu jeszcze raz podkreślić, że działania lotnictwa mają być koncentrowane przede wszystkim na głównym kierunku natarcia, czyli w obszarze, gdzie mogą się rozstrzygać losy przeciwnatarcia. Wskazana koncentracja działań powinna być realizowana zarówno przez Naczelnego Wodza, jak i zgodnie z planami dowódcy związku operacyjno-taktycznego wojsk lądowych, który realizuje główne zadania w przeciwnatarciu. Dlatego też pożądane jest, aby KZ nacierający na kierunku głównym uzyskiwał wysiłek lotnictwa większy niż korpusy nacierające na kierunkach pomocniczych. W związku z tym należy przyjąć jako zasadę celowości wydzielania przez Naczelnego Wodza 60-70% wysiłków lotnictwa, które są rozdysponowane dla KZ, temu korpusowi, który spełnia zasadniczą rolę w przeciwnatarciu. Pozostałe zaś KZ otrzymają wysiłek znacznie mniejszy (30-40%) do działań zgodnie z decyzjami ich dowódców. Wskazane dysproporcje w podziałach wysiłków lotnictwa są niezbędne dla uniknięcia rozproszenia jego działań i zapewnienia wojskom dogodnych warunków do prowadzenia natarcia.

Przedstawione propozycje dotyczące podziałów wysiłków korpusu lotniczego w zadaniu bliższym i dalszym, a także wykorzystania rodzajów lotnictwa według planów Naczelnego Dowództwa i związków operacyjno-taktycznych wojsk lądowych można zestawić tabelarycznie. Pomoże to w posługiwaniu się wieloma współczynni-

kami w sytuacji, gdy zajdzie konieczność kalkulowania wysiłków korpusu lotniczego w przeciwnatarciu. Proponowane podziały wysiłków zostały odzwierciedlone w tabeli 5.

Zobrazowane w tabeli ogólne ustalenia dotyczące podziału wysiłków korpusu lotniczego w przeciwnatarciu o znacznej długości i głębokości (występuje zadanie bliższe i dalsze) odzwierciedlają pożądane rozwiązania w tym zakresie. Nie można ich jednak traktować jako jedynie słusznych i niezmiennych. Konkretny zamiar Naczelnego Wodza o przeprowadzeniu przeciwnatarcia może bowiem mieć wpływ nie tylko na nieco inne proporcje użycia lotnictwa w zadaniu bliższym i dalszym, ale także na różne niż wskazane zakresy wykorzystania rodzajów lotnictwa według szczebla strategicznego i operacyjnego. Inne również mogą być dysproporcje między wysiłkami przydzielanymi KZ na głównym kierunku natarcia i prowadzącymi operację zaczepną na kierunkach pomocniczych. Wiele można byłoby przytoczyć przykładów potwierdzających te tezy.

W każdej sytuacji operacyjnej istnieje bowiem konieczność precyzyjnego dokonania oceny przeciwnika i wojsk własnych i na tej podstawie oraz na bazie istoty zamiaru Naczelnego Wodza o przeprowadzeniu przeciwnatarcia, wykonanie różnorodnych podziałów wysiłku korpusu lotniczego, z takim założeniem, aby jego działania najpełniej sprzyjały osiągnięciu celów operacji zaczepnej.

Uwzględniając powyższe postulaty wypada przeanalizować możliwe wysiłki rodzajów lotnictwa, jakie mogą być wykorzystane przez dowódców KZ w przeciwnatarciu. Aby określić te wysiłki **przyjęto następujące założenia:**

- operacja zaczepna będzie długotrwała, a lotnictwo będzie w niej prowadziło działania z wysiłkiem już przedstawionym w części dotyczącej jego możliwości bojowych, tj. 450 s/l lotnictwa myśliwsko-bombowego, 120 s/l lotnictwa rozpoznawczego, po 100 wylotów samolotów i śmigłowców transportowych, 800 wylotów śmigłowców uderzeniowych i wsparcia ogólnego oraz 120 s/l śmigłowców przystosowanych do minowania;

- procentowe podziały wysiłków lotnictwa zgodnie z przedstawionymi w tabeli 1;

- wysiłek lotnictwa z odvodu Naczelnego Wodza jest wykorzystywany w zadaniu bliższym, co sprawia, że w tym etapie operacji zużywa się 60-70% całego wysiłku wydzielonego do przeciwnatarcia.

Dokonane szacunkowe kalkulacje, odzwierciedlające możliwe wykorzystanie wysiłków rodzajów lotnictwa (w wylotach samolotów i śmigłowców) w zadaniu bliższym i dalszym przeciwnatarcia oraz jego wielkości wykorzystywane przez szczebel centralny i operacyjne, zostały ujęte w tabeli 6.

PROPONOWANY PODZIAŁ WYSIEKU RODZAJÓW LOTNICTWA W PRZECIWNATARCIU

Wykorzystanie wysieku	Rodzaje lotnictwa	LMB	LWL (śmigłowce uderzeniowe i do minowania)	Śmigłowce transportowe	LR LT
W przeciwnatarciu	wg decyzji ND SZ RP	60-70	20-30	60-80	100
	wg decyzji dowódców KZ	30-40	70-80	20-40	-
W zadaniu blizszym 50-60%, z czego:	wg decyzji NW SZ RP	60-70	60-70	60-70	100
	wg decyzji dowódców KZ	30-40	30-40	30-40	-
	w tym: KZ na głównym kierunku natarcia	60-70	60-70	60-70	-
W zadaniu dalszym 30-40%, z czego:	pozostałym KZ	30-40	30-40	30-40	-
	wg decyzji NW SZ RP	60-70	60-70	60-70	100
	wg decyzji dowódców KZ	30-40	30-40	30-40	-
	w tym: KZ na głównym kierunku natarcia	60-70	60-70	60-70	-
	pozostałym KZ	30-40	30-40	30-40	-
Odwód Naczelnego Wodza - do 10% wysieku					

PODZIAŁ WYSIĘKU RODZAJÓW LOTNICTWA W PRZECIWNATARCIU (SAMOLOTOLOTY I ŚMIGŁOWCOLOTY)

Wykorzystanie wysięku	Rodzaje lotnictwa	LMB	Śmigłowce uderzeniowe	Śmigłowce do minowania	LR	Samoloty transportowe	Śmigłowce transportowe
Ogólny wysięk w przeciwnatarciu (s/l, ś/l), z czego:		540	800	120	120	100	100
	Do działań wg planów	270-310	160-240	20-40	120	100	60-70
W zadaniu bliższym 60-70%	Dowódców wszystkich KZ	140-180	560-640	80-10	-	-	30-40
	Ogółem w zadaniu bliższym	270-310	480-560	70-80	70-80	60-70	60-70
	z czego:	170-200	100-150	10-20	70-80	60-70	40-50
	wg decyzji dowódców KZ	100-140	330-460	60-70	-	-	20-30
	w tym:	60-90	200-320	40-50	-	-	15-20
W zadaniu dalszym 30-40%	KZ na głównym kierunku natarcia	40-50	130-140	20-30	-	-	5-10
	pozostałe KZ	140-180	240-320	40-50	40-50	30-40	30-40
	Ogółem w zadaniu dalszym	80-120	60-90	10-20	40-50	30-40	20-25
	z czego:	60-70	180-220	30-40	-	-	10-15
	wg decyzji dowódców KZ	40-50	100-150	15-20	-	-	5-10
w tym:	20-30	70-80	10-15	-	-	5	
	pozostałe KZ						

Z treści tabeli wynika, że w założonych uwarunkowaniach i w czasie prowadzenia długotrwałego przeciwnatarcia dla wszystkich KZ można wydzielić wysiłek ekwiwalentny stanom etatowym 5-6 p/l LMB, 3-4 e/l śmigłowców transportowych, 14-16 p/l pśb i 8-10 e/l śmigłowców przystosowanych do minowania. Z wysiłku tego w zadaniu bliższym, czyli z reguły w pierwszej operacji zaczepnej związków operacyjnych wojsk lądowych, KZ na głównym kierunku natarcia może otrzymać wysiłek ekwiwalentny 2-3 p/l LMB, 1,5 -2 e/l śmigłowców transportowych, 5-8 p/l pśb i 4-5 e/l śmigłowców z urządzeniami PLATAN. Natomiast pozostałe KZ (np. dwa) wykonujące uderzenie na kierunkach pomocniczych łącznie mogą dysponować wysiłkiem 1-2 p/l LMB, 1 e/l śmigłowców transportowych, 3-4 p/l pśb i 2-3 e/l śmigłowców do minowania, co może odpowiadać ich wsparciu (zgodnie z decyzjami dowódców KZ) przez lotnictwo wysiłkiem około 1 e/l LMB i 1 e/l śmigłowców bojowych w każdym dniu operacji.

Jeszcze trudniejsza sytuacja może być w zadaniu dalszym, czyli prawdopodobnie w kolejnych operacjach zaczepnych KZ. Wtedy bowiem KZ na głównym kierunku może otrzymać wysiłek do 2 p/l LMB, 4 p/l pśb, 1 e/l śmigłowców transportowych i 2 e/l śmigłowców do minowania. Pozostałe zaś korpusy, nacierające na kierunkach pomocniczych, łącznie mogą otrzymać wysiłek równoważny 1 p/l LMB, 2 p/l pśb, 0,5 e/l śmigłowców transportowych i 2 e/l śmigłowców do minowania.

Z przytoczonych możliwych wysiłków lotnictwa, jakie mogą wykorzystywać związki operacyjne w przeciwnatarciu wynika, że jedynie KZ wykonujące główne zadanie w operacji mogą liczyć na dość znaczne wsparcie, realizowane zgodnie z ich planami. Z tym że wysiłek ten, wynoszący około 2-3 e/l LMB i 1-2 p/l pśb w każdym dniu operacji, zapewni wykonanie jedynie najistotniejszych zadań i niszczenie tylko tych obiektów, które nie mogą być rażone ogniem artylerii i uderzeniami rakiet.

Znacznie mniejszym wysiłkiem lotnictwa mogą dysponować korpusy nacierające na kierunkach pomocniczych, w zadaniu bliższym przeciwnatarcia. Jego wykorzystanie (LMB) może być ograniczone jedynie do niszczenia wybranych obiektów pierwszej kolejności rażenia (np. śmigłowce uderzeniowe na lądowiskach, naziemne elementy broni precyzyjnej) oraz zwalczania przez śmigłowce bojowe broniących się (kontratakujących) pododdziałów czołgów.

W jeszcze bardziej skomplikowanej sytuacji znajdują się korpusy nacierające na kierunkach pomocniczych, w zadaniu dalszym przeciwnatarcia. W założonych uwarunkowaniach wysiłek lotnictwa, jakim mogą dysponować dowódcy KZ, jest jedynie symboliczny i nie zaspokoi nawet najbardziej elementarnych potrzeb

nacierających wojsk. Wzbudza więc poważne wątpliwości celowość jego przydzielania dla tych korpusów, gdyż może to powodować rozpraszanie działań lotnictwa.

W związku z tym za pożądane należy uznać takie rozwiązanie, w którym w zadaniu dalszym przeciwnatarcia całość wysiłku lotnictwa przewidzianego do wykorzystania przez KZ celowo jest przydzielić tylko **korpusowi nacierającemu na kierunku głównym**. Natomiast pozostałe KZ byłyby wspierane, po uwzględnieniu próśb (zapotrzebowań) składanych do Naczelnego Dowództwa, przez siły lotnictwa będące z reguły w odwodzie Naczelnego Wodza.

Jeśli zaś chodzi o śmigłowce transportowe, to niewielki ich wysiłek możliwy do rozdysponowania wskazuje na celowość jego przydzielania wyłącznie KZ, wykonującemu zadanie główne w przeciwnatarciu (w obu etapach operacji).

Prezentowane warianty przydziału wysiłku lotnictwa dla związków operacyjnych wojsk lądowych zostały określone dla przeciwnatarcia długotrwałego, w którym będzie wykorzystywany duży wysiłek korpusu lotniczego. Wspomiano zaś wcześniej, że trzeba także uwzględniać przeciwnatarcie o krótkim czasie trwania i niewielkiej głębokości zadań. Wówczas należy oczekiwać, że będzie wykorzystywany stosunkowo niewielki wysiłek korpusu lotniczego. Z analizy możliwych jego wielkości wynika, że w takiej sytuacji celowe jest rozwiązanie takie, jak w zadaniu dalszym przeciwnatarcia długotrwałego. A więc pożądane jest wtedy wydzielanie wysiłku lotnictwa tylko dla KZ nacierającego na kierunku głównym oraz okresowe wspieranie - zgodnie z decyzjami Naczelnego Wodza - pozostałych korpusów, w najważniejszych okresach ich operacji.

Bez względu jednak na długotrwałość przeciwnatarcia i wydzielony wysiłek lotnictwa, podkreślenia wymaga, że przedstawione propozycje są zdeterminowane małą ilością lotnictwa myśliwsko-bombowego, rozpoznawczego i transportowego oraz dalszym utrzymywaniem śmigłowców uderzeniowych w składzie sił powietrznych. Jeśli chodzi o lotnictwo bojowe i transportowe, nie można oczekiwać w najbliższym czasie istotnych zmian w tym zakresie. Można byłoby jedynie dążyć do zwiększenia możliwego wysiłku lotnictwa w działaniach bojowych, w tym w przeciwnatarciu, co może być zrealizowane w wyniku znacznego **zwiększenia zapasów środków materiałowych**, gromadzonych już w okresie pokoju.

Wkrótce jednak trzeba się liczyć z przekazaniem całego lotnictwa wojsk lądowych, w tym pułków śmigłowców bojowych, ze składu korpusu lotniczego do wojsk lądowych. W korpusie lotniczym pozostanie wówczas lotnictwo bojowe (myśliwsko-bombowe i rozpoznawcze) i lotnictwo transportowe. Użycie tych rodzajów lotnictwa

w przeciwnatarciu będzie w zasadzie takie same jak zaprezentowano wyżej. Natomiast oczekiwać można znacznych różnic w wykorzystaniu bojowym lotnictwa wojsk lądowych, a zwłaszcza pododdziałów śmigłowców uderzeniowych i wsparcia ogniowego.

Jeśli założymy bowiem, że każdy KZ (OW) będzie dysponował etatowym pułkiem lotnictwa wojsk lądowych, w którym przewiduje się m.in. pododdziały śmigłowców bojowych, to wtedy o ich wykorzystaniu decydował będzie dowódca związku operacyjnego wojsk lądowych. Ponieważ średnie dobowe natężenie działań śmigłowców w przeciwnatarciu może być duże (około 2-3 wylotów), oznacza to ich wysiłek wykorzystywany do bezpośredniego wsparcia nacierających wojsk mógłby być znacznie większy niż obecnie. Wstępne kalkulacje wskazują, że w takiej sytuacji **KZ wykonujący główne zadania w operacji dysponowałby wysiłkiem śmigłowców bojowych większym o około 50% od wykazanego wcześniej** (zdeteminowanego usytuowaniem pśb w korpusie lotniczym). Natomiast związki operacyjne prowadzące działania na kierunkach pomocniczych mogłyby posiadać wysiłek śmigłowców **większy o około 100% od obecnych**. Takie rozwiązanie będzie sprzyjało znacznemu zintensyfikowaniu wsparcia związków taktycznych, nacierających w pierwszym rzucie lub odpierających kontrataki (przeciwdzierzenia) przeciwnika przez śmigłowce uderzeniowe (wsparcia ogólnego), rozpoznawcze, przystosowane do minowania i zadymania oraz inne.

Niezależnie jednak od usytuowania lotnictwa wojsk lądowych i ostatecznych rozstrzygnięć w tym zakresie, wysiłek lotnictwa (z korpusu lotniczego i lotnictwa śmigłowcowego) do wykorzystania przez dowódców KZ w operacjach zaczepnych ustala Naczelny Wódz na wniosek (propozycje) dowódcy sił powietrznych. Jest on przekazywany **(na całą operację KZ)** do związków operacyjnych wojsk lądowych w dyrektywie operacyjnej Naczelnego Dowództwa. Związki te w **każdym dniu operacji** są także informowane o działaniach korpusu lotniczego, prowadzonych zgodnie z planami szczebla centralnego, w interesie osiągnięcia celów całego przeciwnatarcia i zadaniach lotnictwa, realizowanych pośrednio lub bezpośrednio na rzecz korpusnych operacji zaczepnych.

Dowódca sił powietrznych wysiłek KL wydzielany na przeciwnatarcie, jego podział na etapy lub najistotniejsze zadania operacji zaczepnej oraz wielkości wysiłków wykorzystywanych według planów szczebla strategicznego i dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych, przekazuje w rozkazie operacyjnym do korpusu lotniczego. Jednocześnie ustala również i przekazuje zadania (działania) korpusu w

zadaniu bliższym lub w pierwszym (najistotniejszym) zadaniu przeciwnatarcia o niewielkiej długotrwałości, np. w czasie wprowadzenia do bitwy zgrupowań uderzeniowych i pokonywania (przełamywania) taktycznej strefy obrony przeciwnika.

W toku zaś prowadzenia przeciwnatarcia dowódca sił powietrznych **codziennie stawia korpusowi lotniczemu zadania bojowe**, które mają być wykonywane zgodnie z decyzjami i planami szczebla strategicznego, w każdym dniu operacji zaczepnej.

Dowódca korpusu lotniczego ustala natomiast działania lotnictwa w przeciwnatarciu, realizowane w ramach sprecyzowanego wysiłku, **każdorazowo określając**:

- w odniesieniu do zadań wykonywanych zgodnie z decyzjami szczebla strategicznego: siły (wykonawców) i sposoby zrealizowania zadania;

- w odniesieniu do zadań określanych przez dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych: siły (wykonawców), terminy i sposoby wykorzystania wykonawców oraz sposoby zrealizowania zadania.

Zadania bojowe dla wykonawców, tj. związków taktycznych i samodzielnych oddziałów lotnictwa dowódca korpusu stawia **na dobę lub na wylot**. Zależy to także od tego na jaki okres przeciwnatarcia (wylot, doba, zadanie, etap) korpus lotniczy otrzymał zadanie od dowódcy sił powietrznych.

Lotnictwo myśliwsko-bombowe i śmigłowce (do czasu, kiedy będą w składzie korpusu), jak już wskazywano wcześniej, mają prowadzić działania zarówno według decyzji Naczelnego Wodza, jak i wydzielonymi siłami zgodnie z planami dowódców KZ. Istnieje więc potrzeba ustalenia czy będą takie okresy prowadzenia przeciwnatarcia, w których będzie istniała celowość pełnej centralizacji użycia lotnictwa przez szczebel strategiczny, czy też bez względu na sytuację będzie ono wykorzystywane również przez dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych.

Z analizy sytuacji operacyjnych, w których może być prowadzone przeciwnatarcie wynika, że będą takie newralgiczne okresy, które wymuszą scentralizowane planowanie i masowanie działań lotnictwa w określonym rejonie i zadaniu operacji. Dotyczy to zwłaszcza takich zadań przeciwnatarcia jak: wprowadzenie do bitwy lądowych zgrupowań uderzeniowych, a następnie drugiego rzutu strategicznego; forsowanie szerokiej przeszkody wodnej (w okresie ogniowego zabezpieczenia podejścia i przygotowania forsowania); wzbraniania podejścia i odpieranie ataku przeciwwuderzających odwodów operacyjnych (strategiczných) przeciwnika.

W zadaniach tych wykorzystanie **całości lotnictwa** myśliwsko-bombowego, a często także i śmigłowców bojowych przez Naczelnego Wodza będzie sprzyjało wykonywaniu uderzeń zmasowanych (ześrodkowanych), zwłaszcza że będą one z reguły

realizowane w niewielkim rejonie i stosunkowo krótkim czasie trwania większości tych okresów.

W pozostałych zadaniach przeciwnatarcia pełna centralizacja wykorzystania lotnictwa myśliwsko-bombowego, a szczególnie śmigłowców, przestaje być celowa. Lotnictwo będzie prowadziło działania **zarówno według planów strategicznych, jak i związków operacyjnych wojsk lądowych** (stosownie do dysponowanego wysiłku). Przy czym po włączeniu lotnictwa wojsk lądowych do KZ najczęściej w każdej sytuacji operacyjnej o użyciu śmigłowców będzie decydował dowódca związku operacyjnego wojsk lądowych. Trzeba jednak przewidywać i takie sytuacje, w których Naczelny Wódz poleci dowódcy KZ **okresowe użycie** podległych mu pododdziałów śmigłowców uderzeniowych na korzyść sąsiedniego korpusu, w pasie którego mogą się rozstrzygać losy przeciwnatarcia. Należy także oczekiwać, że pododdziały śmigłowców uderzeniowych ze składu KZ drugiego rzutu będą wspierały związki taktyczne korpusów pierwszego rzutu, zwłaszcza na głównym kierunku natarcia. O takich działaniach decydował będzie również szczebel strategiczny.

Sygnalizowano już wcześniej, że warunki działań lotnictwa będą wywierały wpływ na sposoby jego użycia w przeciwnatarciu. Uzależnione one będą również od potrzeb wojsk prowadzących operację zaczepną.

Z analizy możliwego zakresu działań lotnictwa myśliwsko-bombowego wynika, że w czasie walki z odwodami strategicznymi (izolowania rejonu działań), a także w okresach jednoczesnego niszczenia znacznej liczby lotnisk przeciwnika (w ramach walki o utrzymanie przewagi w powietrzu) celowo jest dążyć przede wszystkim do wykonywania uderzeń sposobem zmasowanym (niekiedy także uderzeń ześrodkowanych). Takie rozwiązanie sprawi, że w czasie tych wylotów będzie pełna centralizacja użycia lotnictwa myśliwsko-bombowego. Oznacza to, że w tym okresie dowódcy KZ nie będą mogli liczyć na lotnicze wsparcie ogniowe realizowane zgodnie z ich decyzjami. Będzie to zatem sytuacja podobna (choć znacznie krótsza w czasie) do rozwiązań stosowanych podczas wykonywania najistotniejszych zadań w przeciwnatarciu, jak np. w okresie wprowadzenia do bitwy zgrupowania uderzeniowego, forsowania przeszkody wodnej itd.

W toku prowadzenia przeciwnatarcia, oprócz zadań realizowanych w głębi operacyjnej, potrzeby nacierających wojsk będą wymagały systematycznego niszczenia wielu obiektów, często manewrowych o niewielkich wymiarach. Do wykonania tych zadań z reguły nie jest wymagana duża liczba samolotów. W związku z tym w czasie przeciwnatarcia należy oczekiwać, że lotnictwo myśliwsko-bombowe będzie

prowadziło przede wszystkim **działania urzutowane**, realizowane jednoczesnymi uderzeniami pododdziałów i oddziałów. Takie użycie lotnictwa zapewni ciągłość jego oddziaływania ogniowego (wspierania wojsk), a sprzyjać takim działaniom będzie posiadanie przewagi w powietrzu. Niejednokrotnie będą także istniały warunki i potrzeby wysyłania grup samolotów w głąb ugrupowania przeciwnika, w celu samodzielnego poszukiwania i niezwłocznego niszczenia po wykryciu, najważniejszych (manewrowych) jego obiektów. Należy ponadto przewidywać dość częste **użycie interwencyjne lotnictwa**, realizowane uderzeniami jednoczesnymi grup samolotów, na wezwanie ze związków taktycznych wojsk lądowych, nacierających w pierwszym rzucie. Może to mieć miejsce szczególnie w razie prowadzenia pościgu za wycofującymi się wojskami przeciwnika lub odrywania się nacierających związków od sił głównych.

Lotnictwo rozpoznawcze w okresach pełnej centralizacji użycia lotnictwa, będzie z zasady wykonywało zadania uczestnicząc w wylocie (uderzeniu) zmasowanym. W związku z tym, w tych okresach będzie ono realizowało zadania sposobem **jednoczesnego wylotu** całości lub większości samolotów rozpoznawczych.

W pozostałych okresach, prowadząc nadal działania wyłącznie według planów szczebla strategicznego, lotnictwo rozpoznawcze będzie wykorzystywało obezwładnianie naziemnych środków OP (m.in. przez grupy uderzeniowe) i często prowadziło rozpoznanie sposobami charakterystycznymi dla działań zaczepnych i posiadania przewagi w powietrzu, tj. **kolejnymi wylotami pojedynczych samolotów i małych ich grup**. W razie zaś niedostatecznego obezwładnienia systemu OP i silnego okresowego przeciwdziałania myśliwców przeciwnika, będzie istniała celowość **łączenia wylotów** samolotów rozpoznawczych i grup lotnictwa myśliwsko-bombowego, zwłaszcza w czasie realizowania działań urzutowanych. Zawsze bowiem pokonanie przeciwdziałania systemu OP przeciwnika musi być jednym z determinantów wpływających na wybór sposobów działań lotnictwa rozpoznawczego.

Lotnictwo transportowe w czasie prowadzenia przeciwnatarcia może wykonywać zadania przewozowe zarówno pojedynczymi wylotami całości (większości) sił, jak i wylotami załóg, par i kluczy (grup) samolotów i śmigłowców. Wyloty jednoczesne będą charakterystycznymi w czasie desantowania desantów, przewozów wojsk czy też masowego dowozu środków materiałowych dla wojsk, które oderwały się od sił głównych. Natomiast kolejne wyloty samolotów (śmigłowców) transportowych i małych ich grup będą realizowane przede wszystkim w czasie zabezpieczenia

manewrów lotniskowych innych rodzajów lotnictwa, dowozu niewielkich ilości środków materiałowych, części zamiennych i sprzętu bojowego.

Śmigłowce uderzeniowe większość zadań, zwłaszcza w początkowym okresie przeciwnatarcia, będą wykonywały sposobem jednoczesnych uderzeń eskadr. Po uzyskaniu znacznego powodzenia przez nacierające wojska można oczekiwać, że śmigłowce będą częściej im towarzyszyły i niszczyły obiekty opancerzone i pancerne utrudniające utrzymanie wysokiego tempa natarcia. Wówczas będą one stosowały przede wszystkim uderzenia jednoczesne i kolejne małych grup.

Wyloty jednoczesne i kolejne będą również charakterystyczne dla śmigłowców stawiających narzutowe pole minowe.

Rozwój sytuacji w czasie prowadzenia przeciwnatarcia, mimo posiadania przewagi (w powietrzu, ogniowej i w siłach) z reguły będzie różny od prognozowanego przebiegu operacji zaczepnej. Na skutek przeciwdziałania przeciwnika może ulegać zmianie hierarchia ważności zadań operacyjnych i kierunków natarcia czy też zaistnieją potrzeby doraźnego organizowania działań (np. desantowych). Przesłanki te wskazują na celowość pozostawiania przez szczebel centralny w **każdym dniu przeciwnatarcia części sił (wysiłku) lotnictwa w odwodzie** (dotyczy to szczególnie lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego) i wykorzystywania go do wykonywania zadań doraźnych i innych, wynikających z rozwoju sytuacji bojowej. Zmiany w tej sytuacji mogą ponadto zmusić do okresowego zwiększenia lub zmniejszenia natężenia działań lotnictwa, doraźnego zrezygnowania z części zadań i masowania wysiłku na wykonaniu nowych zadań oraz realizowania wielu nieplanowanych przedsięwzięć.

Mimo posiadania przewagi w powietrzu trzeba się liczyć z tym, że grupy lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego w czasie wykonywania zadań mogą być atakowane przez lotnictwo myśliwskie przeciwnika. Zagrożenie to może być różne; prawdopodobnie największe będzie w początkowym okresie przeciwnatarcia, nieco mniejsze natomiast w jego końcowej fazie. Również rodzaj wykonywanych zadań oraz wnikające z tego głębokości działań i czasy przebywania nad ugrupowaniem przeciwnika będą miały wpływ na skalę zagrożenia atakami jego myśliwców. Stąd też liczba (wysiłek) własnych samolotów myśliwskich, ze składu Korpusów OP, wydzielanych zgodnie z decyzjami dowódcy sił powietrznych do osłony w powietrzu lotnictwa myśliwsko-bombowego i rozpoznawczego, będzie inna w różnych sytuacjach bojowych. W skali całego przeciwnatarcia pożądanym jest jednak kalkulować (przewidy-

wać), że na korzyść korpusu lotniczego będzie wykorzystywany **średnio jeden pułk lotnictwa myśliwskiego w każdym dniu operacji zaczepnej.**

Zasady ugrupowania korpusu lotniczego w przeciwnatarciu powinny być takie same jak w innych operacjach. Jednak trudności w pozyskiwaniu (przechwytywaniu) i odbudowie lotnisk na terenach opuszczanych przez przeciwnika spowodować mogą odstawanie lotnictwa od nacierających wojsk. Może to mieć bardzo niekorzystny wpływ na przebieg przeciwnatarcia, zwłaszcza w końcowym okresie jego prowadzenia. Wymagać to będzie niezwykle sprawnego funkcjonowania logistyki lotniczej, z której znaczna część musi być **manewrowa i przystosowana do zabezpieczenia działań lotnictwa w warunkach "polowych".**

Podobnie należy widzieć problematykę **dowodzenia**. Przebazowywanie się oddziałów i pododdziałów lotnictwa za nacierającymi wojskami spowoduje, że ze stacjonarnych stanowisk dowodzenia nie będzie można zapewnić ciągłości dowodzenia. Niezbędne więc będzie rozwijanie polowego systemu dowodzenia, zwłaszcza w oddziałach i związkach taktycznych lotnictwa oraz w nacierających związkach operacyjnych wojsk lądowych (ODL, GDL, PDL).

Zasady współdziałania korpusu lotniczego z innymi wojskami w przeciwnatarciu są w swej istocie podobne jak w operacji obronnej. Współdziałanie zewnętrzne korpusu (lotnictwa) z wojskami lądowymi (KZ pierwszego i drugiego rzutu, WRiA, wojskami OPL i WRE) i siłami OP organizuje się w Naczelnym Dowództwie. Uzgodnień szczegółowych w zakresie współdziałania dokonuje sztab sił powietrznych, a także przedstawiciele lotnictwa (ODL, GDL, PDL) rozmieszczeni w odpowiednich związkach wojsk lądowych. Sztab (przedstawiciele) korpusu lotniczego powinien dodatkowo uzgadniać szczegóły organizacji i realizacji współdziałania, zwłaszcza z siłami OP. Dotyczy to przede wszystkim sposobów osłony przez lotnictwo myśliwskie, bezpieczeństwa działań lotnictwa nad ugrupowaniem wojsk własnych (własnym terytorium), ratownictwa lotniczego oraz doraźnego wykorzystywania lotnisk lotnictwa myśliwskiego i punktów dowodzenia OP do dowodzenia lotnictwem korpusu.

Natomiast współdziałanie wewnętrzne organizuje dowódca korpusu. Szczególną uwagę tej problematyce poświęca w czasie organizowania uderzeń zmasowanych i ześrodkowanych oraz wykorzystywania wspólnych lotnisk przez różne siły lotnictwa.

Przedstawione wybrane zasady użycia korpusu lotniczego w przeciwnatarciu powinny stanowić merytoryczną podstawę do przygotowania i prowadzenia działań przez lotnictwo w operacji zaczepnej.

2.5. Właściwości przygotowania i prowadzenia działań przez korpus lotniczy w przeciwnatarciu

Proces przygotowania korpusu lotniczego do działań w przeciwnatarciu jest elementem przygotowania całych sił zbrojnych do przeprowadzenia operacji zaczepnej. Jest on realizowany z reguły równocześnie lub niemal równoległe z przygotowaniem do działań w powietrznej operacji zaczepnej. Przygotowanie to realizowane jest w czasie wykonywania zadań w lądowej operacji obronnej. Jeśli zaś nie przewiduje się organizowania operacji powietrznej, to przygotowanie to odbywa się również podczas prowadzenia lądowej operacji obronnej, lecz celowo jest go **realizować raczej w jej końcowej fazie**. Przebieg lądowej obrony strategicznej i działań lotnictwa może być bowiem znacznie różniący się od prognozowanego. W związku z tym zbyt wczesne wykonanie przedsięwzięć okresu przygotowawczego mogłoby ulegać wielu zmianom. Mogą one wynikać m.in. z ciągle zmieniającego się składu bojowego lotnictwa (systematyczne straty na ziemi i w powietrzu), niszczenia przez przeciwnika lotnisk i baz logistycznych, czy też obezwładniania systemu dowodzenia lotnictwem i OP. Spowodowałyby to konieczność ciągłego korygowania dokonanych wcześniej ustaleń oraz zmieniania decyzji, planów i innych dokumentów bojowych, stosownie do rozwoju sytuacji operacyjnej i weryfikowania działań wojsk lądowych i lotnictwa.

Aby uniknąć zbyt dużych zmian pożądane jest rozpoczęcie przygotowania w miarę możliwości najpóźniej i realizowanie go początkowo w sposób **ogólny**. Dotyczy to zwłaszcza zasadniczych elementów decyzji, planów i zabezpieczenia działań bojowych lotnictwa. Następnie zaś celowo jest uszczegóławiać je, odpowiednio do kształtujących się warunków i wariantów użycia wojsk lądowych w operacji zaczepnej.

Proces przygotowania korpusu lotniczego do działań w przeciwnatarciu realizowany jest na wielu szczeblach dowodzenia (w Naczelnym Dowództwie, dowództwach sił powietrznych i korpusu, a także fragmentarycznie w związkach operacyjnych wojsk lądowych - wobec wysiłku lotnictwa jakim one dysponują na operację - oraz u wykonawców, czyli w związkach taktycznych, oddziałach i pododdziałach lotnictwa).

Przygotowanie korpusu lotniczego przede wszystkim obejmuje: powzięcie decyzji o użyciu lotnictwa w przeciwnatarciu; planowanie działań bojowych; organizację współdziałania, dowodzenia i wszystkich rodzajów zabezpieczenia; postawienie zadań

związkom taktycznym i samodzielnym oddziałom; przygotowanie wykonawców do działań, zwłaszcza w pierwszym dniu operacji zaczepnej.

W Naczelnym Dowództwie i dowództwie sił powietrznych najważniejszymi przedsięwzięciami jest wypracowanie decyzji o przeciwnatarciu i działaniach sił powietrznych w operacji zaczepnej oraz planowanie i organizowanie działań bojowych. W ramach tych czynności znaczną uwagę poświęca się także użyciu korpusu lotniczego w przeciwnatarciu, zwłaszcza zaś w zakresie: określenia wysiłku korpusu wydzielonego do wykorzystania w przeciwnatarciu; jego podziału według etapów (głównych zadań) operacji zaczepnej oraz według planów Naczelnego Dowództwa i dowództw związków operacyjnych wojsk lądowych; ustalenia głównych zadań lotnictwa w poszczególnych okresach operacji zaczepnej; organizacji współdziałania i zabezpieczenia działań lotnictwa, w tym użycia wojsk lądowych (WRiA, WRE) na korzyść lotniczych zgrupowań rozpoznawczo-uderzeniowych. Dodatkowo na szczeblu sił powietrznych ustala się manewry lotniskowe w toku prowadzenia przeciwnatarcia; dowodzenie lotnictwem, w tym wykorzystanie systemu punktów dowodzenia OP do tego celu; siły lotnictwa myśliwskiego wydzielone do osłony w powietrzu lotnictwa korpusu; współdziałanie korpusu lotniczego z siłami OP; zabezpieczenie działań korpusu z punktu widzenia przedsięwzięć realizowanych w tym zakresie przez sztab sił powietrznych oraz odpowiednie siły i środki podległe szefom rodzajów wojsk i służb.

Wypracowanie decyzji dowódcy sił powietrznych o działaniach lotnictwa (w tym korpusu lotniczego) i OP w przeciwnatarciu nie odbiega od **obowiązujących standardów**. Jej podstawą jest analiza zadania i ocena sytuacji. Szczególnym warunkiem powzięcia decyzji jest gruntowna znajomość: przeciwnika i przewidywanych jego działań do czasu rozpoczęcia przeciwnatarcia; przewidywanego składu i możliwości lotnictwa (i OP) własnego po zakończeniu działań w lądowej operacji obronnej i powietrznej operacji zaczepnej. Niezbędne jest także realne przewidywanie rozwoju sytuacji powietrznej i prognozowanie stopnia przewagi w powietrzu, jaki mogą osiągnąć wojska własne.

Celem planowania jest określenie podziałów wysiłków, sposobów i terminów wykonania zadań, a także opracowanie zagadnień współdziałania, zabezpieczenia i dowodzenia. Planowanie wykorzystania wysiłków korpusu lotniczego wykonuje się zgodnie z zadaniami wojsk lądowych - na zadanie bliższe szczegółowo i na zadanie dalsze orientacyjne. Jeśli zaś przeciwnatarcie jest krótkotrwałe, bez realizacji etapów (tj. zadania bliższego i dalszego), to wówczas szczegółowo planuje się wykorzystanie

wysiłku lotnictwa w pierwszym zadaniu operacyjnym i orientacyjne w zadaniach następnych. W toku prowadzenia przeciwnatarcia uszczegóławia się (planuje) wykorzystanie wysiłku w zadaniu dalszym lub w kolejnych zadaniach operacyjnych nacierających lądowych zgrupowań uderzeniowych. Przy czym planowanie (podział) wysiłku lotnictwa dokonywane jest najczęściej według jego zadań (np. walka o utrzymanie przewagi w powietrzu, izolowanie rejonu działań itp.) w poszczególnych etapach (zadaniach) operacji zaczepnej, z uwzględnieniem specyficznych działań wojsk (np. wsparcie wojsk powietrznoszturmowych, walczących w głębi ugrupowania przeciwnika, desantowanie desantów itp.). Podziały wysiłku ujmuje się w odpowiednich tabelach, które są elementami planu działań bojowych sił powietrznych w przeciwnatarciu,

Szeroki i specyficzny zakres czynności realizowanych na szczeblu Naczelnego Dowództwa i dowództwa sił powietrznych dotyczących użycia lotnictwa w przeciwnatarciu wskazuje na celowość **uczestniczenia w tych przedsięwzięciach przedstawicieli korpusu lotniczego**. Mogą oni udzielać pomocy dowództwu sił powietrznych w wypracowaniu decyzji (w części dotyczącej działań korpusu lotniczego) oraz w planowaniu i organizowaniu działań, zwłaszcza zaś w uzgadnianiu współdziałania z rodzajami wojsk lądowych. Ich angażowanie do tej działalności może z jednej strony urealniać decydowanie i planowanie użycia lotnictwa na szczeblach centralnych, z drugiej zaś strony przyspieszać i ułatwiać przygotowanie korpusu lotniczego do działań w przeciwnatarciu.

W korpusie lotniczym proces przygotowania požądane jest realizować na zadanie bliższe (pierwszy etap) przeciwnatarcia. W razie zaś gdy operacja zaczepna będzie krótkotrwała i posiadała niewielką głębokość działań, wówczas przygotowanie powinno obejmować udział korpusu w pierwszym zadaniu operacyjnym. Może to być np. wprowadzenie do bitwy zgrupowania uderzeniowego i pobicie przeciwnika w taktycznej strefie obrony.

W toku prowadzenia przeciwnatarcia korpus będzie realizował **przygotowanie na drugi etap (zadanie dalsze) lub na każde kolejne zadanie operacyjne**, wykonywane przez wojska w operacji zaczepnej.

Nadmienić wypada, że proponowane rozwiązania wynikają z obecnych struktur organizacyjnych i usytuowania SD korpusu lotniczego w terenie, nie zaś przy SD sił powietrznych czy też w Naczelnym Dowództwie. Zupełnie inna sytuacja może się ukształtować w razie utworzenia dowództwa wojsk lądowych, bądź też spełniania takiej funkcji przez Inspektorat Szkolenia Sztabu Generalnego WP i rozmieszczenia

SD korpusu wspólnie z SD Wojsk Lądowych (na ZSD Naczelnego Dowództwa). Wtedy bowiem w Naczelnym Dowództwie (z udziałem dowódcy sił powietrznych) zapadałyby generalne koncepcje i zamiary dotyczące przeciwnatarcia (a także innych operacji wchodzących w skład obrony strategicznej), natomiast wypracowanie decyzji o operacji zaczepnej, planowanie i organizowanie operacji byłoby realizowane na SD Wojsk Lądowych (ZSD Naczelnego Dowództwa) z udziałem dowództwa i sztabu korpusu lotniczego. Przy takim rozwiązaniu dowództwo korpusu przejąłoby większość zadań realizowanych obecnie przez dowództwo sił powietrznych, a dotyczących m.in. wypracowania decyzji i planowania działań lotnictwa w całym przeciwnatarciu oraz uzgadniania współdziałania z wojskami lądowymi.

Jednak do czasu wprowadzenia nowych rozwiązań organizacyjno-strukturalnych przygotowanie realizowane w korpusie lotniczym do działań w przeciwnatarciu wykonywane jest w ograniczonym zakresie i w takim ujęciu będzie ono przedstawione w dalszej części opracowania.

Podstawą do rozpoczęcia bezpośredniego przygotowania korpusu do działań w przeciwnatarciu jest zadanie bojowe otrzymane od dowódcy sił powietrznych. **Zadanie takie może m.in. zawierać:** możliwe działania przeciwnika; zamiary przeprowadzenia przeciwnatarcia i udziału sił powietrznych w operacji zaczepnej (z wyekspozowaniem działań korpusu); cel działań korpusu, jego wysiłek w przeciwnatarciu z podziałem na etapy lub jego wielkością na pierwsze zadanie operacyjne wojsk; główne zadania korpusu; przydział wysiłku lotnictwa dla związków operacyjnych wojsk lądowych; ustalenia dotyczące dowodzenia, współdziałania i zabezpieczenia; zadania korpusu realizowane w pierwszym dniu przeciwnatarcia zgodnie z decyzjami Naczelnego Dowództwa; inne informacje i polecenia (np. terminy gotowości do działań, kiedy i w jaki sposób meldować zamiar (decyzję) o działaniach w etapie (zadaniu) operacji zaczepnej.

Treść zadania bojowego stanowi podstawę do wypracowania przez dowódcę korpusu lotniczego zamiaru, a następnie powzięcia decyzji o działaniach korpusu w etapie (zadaniu operacyjnym) przeciwnatarcia oraz planowania i organizowania działań. W czasie realizacji tych przedsięwzięć dowództwo i sztab korpusu utrzymują ścisłą więź ze sztabem sił powietrznych oraz szefami ośrodków dowodzenia lotnictwem, które są rozmieszczone przy SD związków operacyjnych wojsk lądowych.

Początkiem wypracowania decyzji jest oczywiście **analiza otrzymanego zadania**. W jej wyniku dowódca korpusu lotniczego powinien przede wszystkim dokładnie zrozumieć zamiary przeprowadzenia przeciwnatarcia i działań bojowych sił powie-

trzych, zakres i treść zadań lotnictwa, w jakich warunkach przewiduje się ich wykonanie, kiedy i na wykonaniu jakich zadań skupić główny wysiłek lotnictwa.

W czasie oceny sytuacji w pierwszej kolejności dowódca korpusu ocenia przeciwnika, zwłaszcza zaś jego wojska lądowe, lotnictwo i system OP. Ocena ta powinna dać podstawę do właściwego wyboru obiektów i środków ich zwalczania, określenia potrzebnej ilości sił i środków oraz sposobów działań bojowych i wykonywania zadań.

Następnie dowódca korpusu ocenia wojska własne, a zwłaszcza skład bojowy i ugrupowanie (także na początku i w toku prowadzenia przeciwnatarcia), stosunek sił lotnictwa walczących stron, możliwości wykonania postawionych zadań i możliwości zabezpieczenia logistycznego. Rezultatem tej oceny powinno być określenie możliwości i sposobów realizacji działań przez konkretnych wykonawców oraz ustalenie zakresu i stopnia wykonania niezbędnych przedsięwzięć zapewniających skuteczność użycia lotnictwa w operacji.

Dowódca korpusu lotniczego powinien także oceniać rejon działań i warunki atmosferyczne, głównie w celu określenia kierunków i profili lotów z punktu widzenia pokonania OP przeciwnika (wykorzystanie rzeźby terenu), warunków i sposobów odnajdywania obiektów działań oraz możliwości manewrów lotniskowych w toku prowadzenia operacji zaczepnej. Z oceny warunków atmosferycznych może natomiast wynikać wybór ugrupowań bojowych w powietrzu, zakres wykorzystania związków i oddziałów do działań w warunkach trudnych i w nocy, czy też potrzeby korygowania wcześniej kształtujących się sposobów wykonywania zadań.

W rezultacie analizy zadania i oceny sytuacji powinny być wyciągnięte wnioski **m.in. dotyczące:** zgrupowania przeciwnika i przewidywanego charakteru jego działań; użycia (działań) wojsk własnych w przeciwnatarciu; zadań na jakich trzeba będzie kolejno ześrodkowywać główny wysiłek lotnictwa; zakresu uzgodnień współdziałania; ciągłości zabezpieczenia logistycznego; żywotności systemu dowodzenia i całego ugrupowania korpusu w toku prowadzenia operacji zaczepnej. Wnioski te będą sprzyjały powzięciu decyzji o udziale korpusu w przeciwnatarciu.

Wskazane jest, by w czasie wypracowywania decyzji i realizowania innych przedsięwzięć przygotowawczych dowództwo korpusu lotniczego **główną uwagę zwracało przede wszystkim na:** cele działań korpusu i koncentrowanie jego wysiłku na najważniejszych zadaniach operacyjnych i działaniach lotnictwa wykonywanych na głównym kierunku natarcia; podział wysiłku według zadań operacji, zadań korpusu i rodzajów lotnictwa, z uwzględnieniem wysiłku przekazywanego do dyspozycji

dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych; koordynacji użycia lotnictwa według decyzji Naczelnego Wodza z działaniami realizowanymi zgodnie z planami dowódców KZ; opracowaniu sposobów wykonania poszczególnych zadań; ustaleniu ugrupowania bojowego na ziemi oraz manewrów sił i środków w toku operacji zaczepnej; zorganizowaniu współdziałania wewnętrznego i dokonaniu uzgodnień dotyczących współdziałania zewnętrznego; ustaleniu ciągłości funkcjonowania systemu dowodzenia lotnictwem; organizacji i funkcjonowaniu zabezpieczenia logistycznego, w tym przygotowywaniu nowych lotnisk manewru i dowozu środków materiałowych w toku przeciwnatarcia.

Szczególną zaś uwagę dowództwo korpusu powinno poświęcić działaniom lotnictwa w pierwszym dniu (w pierwszym zadaniu wojsk) w przeciwnatarciu. Niezbędne są bowiem w tym zakresie szczegółowe ustalenia dotyczące: określenia rodzajów zadań i ich wykonawców; sprecyzowania sposobów wykonania zadań; określenia tras i profilów lotów oraz przyjęcia ugrupowań do wykonania uderzeń zmasowanych i ześrodkowanych; zabezpieczenia wykonania zadań (rozpoznania, pokonania OP, osłony przez LM, działania wojsk WRE, działania demonstracyjne itd.); współdziałania wewnętrznego i zewnętrznego w czasie wykonywania zadań; dowodzenia i innych danych wykonawczych.

Trzeba przy tym podkreślić, że w ramach organizowania współdziałania wewnętrznego dowódca korpusu lotniczego powinien przede wszystkim zwrócić uwagę na: czas, miejsce i kolejność działań poszczególnych związków taktycznych i oddziałów; trasy i profile lotu; sposoby pokonania OP i OPL; tworzenie zgrupowań różnych rodzajów lotnictwa i grup taktycznego przeznaczenia; bezpieczeństwo działań w ograniczonym rejonie; przekazywanie dowodzenia, wymiany informacji oraz zabezpieczenia bojowego, technicznego i logistycznego. Ponadto celowo jest uwzględniać osłonę przez lotnictwo myśliwskie, ratownictwo załóg, użycie wojsk lądowych w interesie lotnictwa, zasadnicze dane dotyczące współdziałania z pierwszorzutowymi związkami operacyjnymi wojsk lądowych i obroną powietrzną.

Po zatwierdzeniu przez dowódcę sił powietrznych decyzji i planu, w przeddzień rozpoczęcia przeciwnatarcia dowódca korpusu lotniczego stawia związkom taktycznym i samodzielnym oddziałom zadania do wykonania w pierwszym dniu, a niekiedy tylko w pierwszym wylocie operacji zaczepnej. W następnym dniu, po uszczegółowieniu działań lotnictwa, stawia im zadania na kolejny dzień operacji. Związki taktyczne i oddziały lotnictwa realizują przygotowanie na dobę (wylot) działań w przeciwnatarciu.

Podkreślić wypada sygnalizowaną wcześniej **równoczesność przygotowania** korpusu lotniczego do udziału w przeciwnatarciu i jego działań (wykonywania zadań) w lądowej operacji obronnej lub w powietrznej operacji zaczepnej. Uwarunkowania te niezwykle skomplikują proces przygotowawczy, gdyż ciągła zmienność sytuacji będzie wymuszała systematycznych korekt w decyzjach, planach i sposobach wykonania zadań. Zmieniać się będą także dokonane ustalenia, dotyczące współdziałania i zabezpieczenia działań bojowych. Aby przeciwdziałać tak niekorzystnym zjawiskom, celowo jest realizować przygotowanie **tuż przed rozpoczęciem przeciwnatarcia**, gdyż wówczas można uwzględnić zmiany jakie dokonały się w działaniach wojsk, składzie bojowym lotnictwa, jego infrastrukturze lotniskowej itp. Taki wariant krótkiego przygotowania jest możliwy do realizacji, ponieważ wiele elementów podlegających ocenie (np. przeciwnik, wojska własne, teren) będzie już dobrze znane zarówno dowództwu korpusu, jak i wykonawcom (związkom i oddziałom lotnictwa) prowadzącym działania w interesie broniących się wojsk lądowych. Można wręcz postawić tezę, że dla wykonawców początkowe działania w przeciwnatarciu **nie będą istotnie odróżniały się od realizacji zadań** w końcowej fazie lądowej operacji obronnej, zwłaszcza jeśli będzie to przeciwuderzenie.

W czasie prowadzenia przeciwnatarcia trzeba się liczyć z systematyczną korektą opracowanych planów użycia lotnictwa. Będą one z reguły wynikały z ustalania nowych zadań przez szczebel strategiczny i operacyjny. Każdorazowo dokonane zmiany w planach i powzięte przez dowódcę korpusu lotniczego decyzje o użyciu lotnictwa do wykonania nowych zadań podlegają zatwierdzeniu przez dowódcę sił powietrznych.

Warunki te zmuszą dowódcę korpusu do systematycznego oceniania sytuacji, wypracowywania bieżących decyzji i ich meldowania przełożonemu. Równocześnie z tą działalnością dowódca korpusu lotniczego musi koncentrować główną uwagę na dowodzeniu związkami taktycznymi i oddziałami lotnictwa w czasie prowadzenia przeciwnatarcia.

Jednocześnie wyznaczone ogniwa sztabu korpusu mają przygotowywać informacje i materiały do wypracowania decyzji i opracowania planu użycia lotnictwa w zadaniu dalszym (drugim etapie) przeciwnatarcia lub w kolejnym zadaniu operacyjnym nacierających wojsk lądowych (np. w czasie forsowania, albo wprowadzenia do bitwy drugiego rzutu lub odpierania przeciwnatarcia przeciwnika). Ponadto dowódca korpusu ma podejmować decyzje dotyczące użycia lotnictwa w każdym następnym

dniu przeciwnatarcia, a sztab opracować ją m.in. w formie sposobu wykonania zadań w określonym dniu operacji zaczepnej.

Podstawą do przygotowania korpusu do działań w kolejnym etapie (zadaniu) przeciwnatarcia są korygowane (precyzowane) zamiary i plany Naczelnego Dowództwa, dowództwa sił powietrznych i dowództw związków operacyjnych wojsk lądowych. Natomiast za podstawę do przygotowania korpusu na każdy następny dzień przeciwnatarcia służą zamiary tych dowódców i precyzowane przez nich zadania lotnictwa na dany dzień operacji.

Decyzja i plan działań bojowych korpusu lotniczego w kolejnym etapie (zadaniu) przeciwnatarcia, a także decyzje i sposoby wykonania zadań przez lotnictwo w każdym dniu operacji podlegają zatwierdzeniu przez dowódcę sił powietrznych.

Ze wskazanych podstawowych kierunków działalności dowództwa i sztabu korpusu lotniczego w czasie prowadzenia przeciwnatarcia wynika konieczność ciągłego wypracowywania decyzji, planowania i organizowania działań oraz dowodzenia lotnictwem, wykonującym planowane i doraźnie ustalane zadania bojowe. Wymaga to szczególnej sprawności i operatywności funkcjonowania dowództwa i sztabu korpusu, umiejętnego podziału pracy jego ogniw funkcyjnych oraz utrzymywania ciągłej więzi ze sztabem sił powietrznych, związkami operacyjnymi wojsk lądowych i Korpusami OP.

Działania bojowe korpusu lotniczego w przeciwnatarciu będą posiadały określone właściwości wynikające z poszczególnych zadań operacyjnych wojsk. Z tego względu użycie lotnictwa będzie charakteryzowało się wieloma odmiennymi cechami.

Pierwszym zadaniem operacyjnym będzie wprowadzenie do bitwy lądowego zgrupowania uderzeniowego i pokonanie taktycznej strefy obrony przeciwnika. Obrona ta z reguły będzie przygotowana doraźnie. Z zasady będzie więc ona pokonywana, co jednak niekiedy nie wyklucza konieczności jej przełamania przez wojska lądowe. Użycie lotnictwa w tej fazie operacji z zasady będzie się odbywało w systemie rażenia ogniowego przeciwnika, w którym wezmą udział także WRiA, siły OP i OPL, wojska WRE i inne. Podczas podchodzenia wojsk (zgrupowań uderzeniowych) z głębi i przełamania (pokonywania) obrony udział lotnictwa w rażeniu ogniowym organizowany jest najczęściej w czterech okresach obejmujących: lotnicze zabezpieczenie podejścia wojsk z głębi, lotnicze przygotowanie ataku, lotnicze wsparcie ataku i lotnicze wsparcie nacierających wojsk w głębi. Działalność korpusu lotniczego w dwóch pierwszych okresach rażenia realizowana jest zgodnie z decyzja-

mi Naczelnego Wodza, co oznacza, że w tym czasie KZ nie mogą wykorzystywać wydzielonego wysiłku lotnictwa na ich operacje.

Lotnicze zabezpieczenie podejścia wojsk z głębi polega na zwalczaniu przez lotnictwo tych sił przeciwnika, które mogą zagrażać przegrupowującym się zgrupowaniom lądowym. W tym okresie rażenia lotnictwo myśliwsko-bombowe wykonuje uderzenie zmasowane lub uderzenia ześrodkowane na obiekty zawczasu planowane do niszczenia. Najczęściej będą to uderzenia na lotnictwo na lotniskach, śmigłowce uderzeniowe na lądowiskach, dalekonośne środki precyzyjnego rażenia i system dowodzenia wojskami szczebla operacyjnego.

Podkreślenia wymaga, że zakres zadań i udziału lotnictwa w tym okresie rażenia ogniowego może być stosunkowo niewielki. Należy bowiem założyć, że większość z tych obiektów została już wyeliminowana z działań w czasie prowadzenia lądowej operacji obronnej, a następnie powietrznej operacji zaczepnej.

Lotnicze przygotowanie ataku polega na wykonaniu uderzeń ześrodkowanych siłami lotnictwa myśliwsko-bombowego i śmigłowców uderzeniowych na obiekty przeciwnika rozmieszczone w rejonie wprowadzenia wojsk do bitwy (odcinka przełamania lub pokonania) i w strefie taktycznej. Zaplanowanymi wcześniej uderzeniami lotnictwa z reguły będą niszczone wojska pierwszego rzutu obrony, odwody taktyczne, artyleria, śmigłowce na lądowiskach, SD szczebla taktycznego i pododdziały WRE. Lotnictwo wykonuje zadania najczęściej w dwóch przerwach między nawałami ogniowymi artylerii i na obiekty położone poza jej strefą ognia. Natomiast śmigłowce zwalczają obiekty pancerne i opancerzone na przednim skraju obrony. Skład i ilość sił korpusu wydzielonych do działań w lotniczym przygotowaniu ataku zależy od szerokości odcinka przełamania (wprowadzenia wojsk), rodzaju obrony przeciwnika i liczby obiektów, które nie będą zwalczane przez artylerię. A zatem ilość uderzeń lotnictwa, kolejność ich wykonania i współdziałanie z artylerią muszą zawsze odpowiadać istniejącej sytuacji bojowej i mogą być różne od wskazanych.

Lotnicze wsparcie ataku powinno być okresem szczególnej aktywności działań samolotów i śmigłowców uderzeniowych. Muszą one bowiem niszczyć zarówno obiekty przeciwpancerne wzbraniające natarcie wojsk, jak i cele położone głębiej, które wkrótce mogą zacząć utrudniać rozwijanie działań zaczepnych (np. odwody taktyczne, artylerię, śmigłowce na lądowiskach). Jeśli jednak w poprzednich okresach rażenia lotnictwo wykonywało głównie uderzenia ześrodkowane na obiekty wcześniej planowane do zwalczania, to w czasie lotniczego wsparcia ataku większość

zadań lotnictwo będzie realizowało uderzeniami jednoczesnymi małych grup i z reguły na wezwanie z pola walki siłami dyżurującymi na lotniskach (lądowiskach) w gotowości bojowej nr 1. Działania te najczęściej będą prowadzone zgodnie z decyzjami dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych, czyli z limitu lotów przydzielonych KZ na operację zaczepną (na jej pierwszy dzień).

Lotnicze wsparcie nacierających wojsk w głębi realizowane jest zarówno według planów szczebla strategicznego, jak i zgodnie z decyzjami dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych. Lotnictwo myśliwsko-bombowe może w tym okresie zwalczać bliższe odwoły operacyjne, które mogą rozpocząć przegrupowanie w celu wykonania przeciwuderzenia. Obiektami jego uderzeń, wykonywanych zgodnie z planem Naczelnego Dowództwa, mogą być także wznawiające działalność lub nowo wykryte takie cele jak: system dowodzenia szczebla operacyjnego, dalekoosne środki broni precyzyjnej i samoloty na lotniskach. Według decyzji dowódców KZ lotnictwo myśliwsko-bombowe będzie natomiast zwalczało odwoły taktyczne, artylerię i taktyczne środki broni precyzyjnej, śmigłowce na lądowiskach i inne obiekty pierwszej kolejności rażenia.

Działania lotnictwa myśliwsko-bombowego będą często urzutowane w czasie, wykonywane niezbyt dużymi grupami i niekiedy na wezwanie z pola walki. Podobne sposoby działań będą realizowane przez śmigłowce bojowe, które powinny koncentrować swoje uderzenia na czołowych punktach oporu rozmieszczonych na kierunkach natarcia lądowych zgrupowań uderzeniowych.

We wszystkich okresach rażenia ogniowego przeciwnika, organizowanych w czasie wprowadzania do bitwy zgrupowania uderzeniowego wojsk lądowych, lotnictwo rozpoznawcze będzie prowadziło rozpoznanie na korzyść uderzeń wojsk raketowych i lotnictwa myśliwsko-bombowego (w odniesieniu do celów rozmieszczonych na dużych głębokościach), a także obserwowało odwoły, rubieże obrony organizowane w głębi i inne cele dyslokowane w obszarze taktyczno-operacyjnym. Z uwagi na trudne warunki działań, jakie będą jeszcze istniały w tym zadaniu operacyjnym, większość wylotów lotnictwa rozpoznawczego będzie łączona z lotami grup lotnictwa myśliwsko-bombowego we wspólne ugrupowania, osłaniane często przez wydzielone siły lotnictwa myśliwskiego.

Po przełamaniu (pokonaniu) obrony przeciwnika i pobiciu go w strefie taktycznej wojska lądowe będą kontynuowały natarcie. Korpus lotniczy zakończy działania w systemie rażenia ogniowego przeciwnika i przejdzie do wsparcia wojsk wykonujących dalsze zadania operacyjne w przeciwnatarciu.

W czasie tych działań korpus lotniczy będzie wykonywał całą gamę zadań związanych z utrzymaniem przewagi w powietrzu, izolowaniem rejonu operacji, wsparciem ogniowym nacierających wojsk oraz prowadzeniem rozpoznania i transportu powietrznego. Jego działania będą realizowane zarówno według planu szczebla strategicznego, jak i decyzji dowódców związków operacyjnych wojsk lądowych (w ramach dysponowanego przez nich wysiłku lotów bojowych). Przy czym działania prowadzone zgodnie z planami Naczelnego Dowództwa, zwłaszcza zaś dotyczące utrzymania przewagi w powietrzu i izolowania rejonu operacji będą wykonywane sposobem uderzeń zmasowanych i ześrodkowanych. Natomiast zadania związane ze wsparciem ogniowym będą najczęściej realizowane w sposób urzutowany (systematyczny), niewielkimi grupami samolotów i śmigłowców. Bez względu jednak na sposoby działań i wykonywania zadań zawsze należy największą uwagę przykładać do pokonania systemu OP i zachowania żywotności lotnictwa zarówno na ziemi, jak i w powietrzu.

Podkreślenia wymaga celowość prowadzenia działań przez korpus lotniczy z różnym natężeniem wylotów samolotów i śmigłowców. Intensywność ta będzie zdeterminowana potrzebami użycia lotnictwa, wynikającymi z działań wojsk własnych i przeciwnika, oraz możliwościami zabezpieczenia logistycznego. Można jednak przewidywać, że największe natężenie działań lotnictwo powinno osiągać w najważniejszych zadaniach operacyjnych, jakie będą realizowane w przeciwnatarciu, zwłaszcza zaś w czasie wprowadzenia do bitwy drugiego rzutu, bitwy spotkaniowej, forsowania przeszkód wodnych i odpierania przeciwuderzenia odwodów operacyjnych (strategicznym) przeciwnika. W tych zadaniach operacyjnych będą także organizowane kompleksowe rażenia ogniowe przeciwnika. Korpus lotniczy będzie więc prowadził działania w poszczególnych okresach rażenia, właściwych dla każdego zadania. Mogą to być np.: lotnicze zabezpieczenie podejścia, lotnicze przygotowanie ataku (forsowania), lotnicze wsparcie ataku (forsowania) i lotnicze wsparcie nacierających wojsk w głębi - podczas wprowadzania drugiego rzutu i forsowania przeszkód wodnych, a także: lotnicze wzbranianie podejścia, lotnicze wzbranianie rozwijania i ataku oraz lotnicze wsparcie broniących się wojsk - w czasie odpierania przeciwuderzenia przeciwnika.

W każdym z tych okresów rażenia ogniowego przeciwnika korpus lotniczy będzie wykonywał zadania właściwe dla lotnictwa i realizowane w ścisłym współdziałaniu z wojskami raketowymi i artylerią oraz innymi wojskami. Trzeba ponadto uwzględnić specyficzne zadania lotnictwa i warunki ich wykonania w czasie desantowania

desantów i działań powietrznoszurmowych, które będą często realizowane w przeciwnatarciu, a zwłaszcza w razie prowadzenia pościgu.

Najogólniej można stwierdzić, że podczas prowadzenia przeciwnatarcia korpus lotniczy będzie wykonywał zadania związane z bezpośrednim i pośrednim (ogólnym) wsparciem nacierających wojsk. **Wsparcie bezpośrednie**, realizowane głównie przez śmigłowce, ma torować drogę wojskom i osłaniać skrzydła przed atakami przeciwnika. Musi ono także przyczyniać się do rozbijania sił głównych, szczególnie pancernych, nacierających w pierwszym rzucie przeciwuderzających odwodów przeciwnika. Realizując wsparcie bezpośrednie, śmigłowce będą stosowały wszystkie sposoby działań, wykonywały zadania małymi i dużymi grupami na obiekty zawczasu planowane do niszczenia i zwalczane w sposób interwencyjny - na wezwanie z pola walki. Działania śmigłowców będą wymagały bardzo sprawnego i ciągłego dowodzenia, zabezpieczenia logistycznego zapewniającego wykorzystywanie terenu przygodnego i lądowisk wysuniętych oraz ścisłego współdziałania z artylerią.

Natomiast **wsparcie pośrednie (ogólne)** realizowane przez lotnictwo bojowe korpusu będzie "oczyszczało" przedpole nacierającym wojskom poprzez rozpoznawanie i zwalczanie lotnictwa na lotniskach, odwodów operacyjnych, broni precyzyjnego rażenia, systemu dowodzenia i innych celów rozmieszczonych w głębi ugrupowania przeciwnika. Działania te będą często wcześniej planowane i wykonywane większością sił lotnictwa. Niekiedy będą one realizowane na wezwanie, mniejszymi grupami samolotów.

Bez względu jednak na rozwój sytuacji operacyjnej w czasie prowadzenia przeciwnatarcia lotnictwo powinno **koncentrować swoje działania (zadania) na kierunkach głównych i doraźnie (okresowo) przenosić wysiłek na zagrożone odcinki frontu**. Wymagać to będzie dużej operatywności dowodzenia, wszechstronnego zabezpieczenia i ciągłego współdziałania, zwłaszcza z nacierającymi wojskami.

W czasie prowadzenia przeciwnatarcia sztab korpusu nieprzerwanie śledzi rozwój sytuacji bojowej, ocenia zdobyte informacje o wojskach własnych i przeciwnika, melduje dowódcy wnioski i propozycje, a także powiadamia związki taktyczne i samodzielne oddziały lotnictwa o przebiegu operacji w zakresie niezbędnym do wykonywania zadań. Opracowuje także powzięte przez dowódcę decyzje, nadzoruje działalność podwładnych, wydaje zarządzenia wykonawcze, utrzymuje współdziałanie zewnętrzne i realizuje inne przedsięwzięcia potrzebne do skutecznego użycia lotnictwa w operacji zaczepnej.

Rezultaty działań bojowych korpusu w każdym dniu i zadaniu operacyjnym celowo jest podsumowywać i oceniać. Wynikające zaś wnioski z tych podsumowań wykorzystywać do doskonalenia wykonywania następnych zadań przez związki i oddziały lotnictwa. Sprzyjać to będzie bardziej efektywnemu użyciu korpusu lotniczego w przeciwnatarciu.

Zakończenie

W czasie prowadzenia strategicznej kampanii obronnej przez Siły Zbrojne RP trzeba się liczyć z potrzebą realizowania działań operacyjnych o charakterze zaczepnym. Ich celem będzie pobicie wojsk przeciwnika i wyparcie ich poza terytorium naszego kraju.

Z dokonanych analiz wynika, że w trakcie obrony strategicznej może być prowadzona powietrzna operacja zaczepna w celu wywalczenia przewagi w powietrzu, a następnie przeciwnatarcie, czyli lądowa operacja zaczepna. W operacjach tych znaczącą rolę odgrywa korpus lotniczy. Jego działania mają sprzyjać rozbiciu zgrupowań lotniczych przeciwnika na lotniskach i utrudnieniu im niszczenia nacierających wojsk lądowych. Mają one także torować drogę nacierającym wojskom oraz izolować oddziały przeciwnika, uniemożliwiając im wykonywanie zwrotów zaczepnych lub organizowania kolejnych rubieży obrony.

W niniejszej części podręcznika zaprezentowane zostały rozwiązania i poglądy dotyczące użycia korpusu lotniczego w powietrznej operacji zaczepnej i w przeciwnatarciu.

Celem opracowania było syntetyczne ujęcie pożądaných koncepcji użycia korpusu w obu operacjach zaczepnych, możliwych do ustalenia przy obecnym stanie wiedzy na ten temat. Jest to pierwszy materiał poświęcony tej problematyce w warunkach samodzielności militarnej Polski. Niektóre zawarte w nim poglądy mogą więc ulegać korektom, zwłaszcza w miarę przyjmowania rozwiązań operacyjnych obowiązujących w układach koalicyjnych. Jednak większość z nich nie powinna się zmienić, gdyż zawiera uniwersalne propozycje dotyczące użycia lotnictwa w powietrznej operacji zaczepnej i przeciwnatarciu.

Wydrukowano w 33 egz.

Egz. nr 1 - 30 - Bibl. Gł. DZN

Egz. nr 31 - DWL i OP

Egz. nr 32 - WSO SP

Egz. nr 33 - Bibl. Szt. Gen.

Wyk. płk W. Michalak

Druk AON nr pf 105/WW

2/000 1